

Ärendenr FRI 2015/22

Slutrapport D.I.O.R

Folkhälsoprojektet; Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet.

POSTADRESS	BESÖKSADRESS	TELEFON/ VÄXEL	MOBILTELEFON	PLUSGIRO	E-POSTADRESS
Luleå kommun		0920-29 30 00			
Fritidsförvaltningen					
Ung i Luleå		DIREKT	TELEFAX	BANKGIRO	www.lulea.se
971 85 LULEÅ					

Innehållsförteckning

Folkhälsoprojektet; Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet ...	1
Innehållsförteckning	2
Bakgrund	6
Allmänt	7
Projektperiod.....	8
Revisionsinformation.....	8
Måluppfyllelse	8
Efterkalkyl.....	13
Projektförlopp	14
Aktivitetsplan	15
Erfarenhetsåtermatning	20
Organisation, roller och ansvarsfördelning.....	21
Utrustning och lokalisering	22
Informationsspridning.....	22
Rekommendation till fortsatt arbete.....	23
Bilagor	23

Bakgrund

Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet är en folkhälsosatsning som drivits av Luleå kommun, fritidsförvaltningen i samarbete med Luleå lokaltrafik och tekniska förvaltningen.

Projektet syftade till att stärka barn och ungas möjlighet till social och kulturell delaktighet i det offentliga rummet. Idag sker utformning och utsmyckning till största delen av vuxna. Vi vill att barn och unga ska trivas och stanna kvar i Luleå. Staden ska attrahera till besök och inflyttning. Genom att aktivt involvera unga i utformning och utsmyckning av det offentliga rummet skapar vi känsla av personlig utveckling, tillhörighet, stolthet och nytänkande. En attraktiv miljö bidrar även till minskad skadegörelse och klotter.

Genom projektet ville vi skapa en tryggare miljö för ungdomar i Luleå. Projektets syfte var också att stärka ungdomarnas inflytande i vad som händer i deras närmiljö och genom det bygga upp ungas känsla av samhörighet och stolthet för sitt närområde och Luleå som stad.

Utformning och utsmyckning av de prioriterade offentliga miljöerna/områdena skulle:

- Locka till vistelse och möten, särskilt attrahera barn och unga
- Präglas av ungas influenser och kreativt skapande
- Visa på att ungas idéer kan bli verklighet
- Förmedla positiva budskap inom bl a kreativt skapande, integration, jämställdhet och främjande av hälsosamt livsval.

Projektet kommer att följas upp utifrån:

- Ungas upplevelse av delaktighet och inflytande
- Ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer
- Ungas känsla för trygghet och attraktivitet
- Minskat klotter och skadegörelse

Allmänt

Projektet utgjorde en generell insats för unga mellan 13 - 19 år i hela kommunen, men speciella åtgärder har gjorts för unga i eller med risk för att hamna i ett utanförskap. För individen och för samhället medför ett utanförskap stora påfrestningar och kostnader. Enligt socioekonomisk uträkning kostar ett utanförskap samhället 17 miljoner kronor.

Projektet har koppling till följande folkhälsomål:

- Delaktighet och inflytande i samhället
- Barns och ungas uppväxtvillkor
- Miljöer och produkter (En attraktiv och säker fysisk omgivning)
- Fysisk aktivitet (inbjudande miljöer för spontana och organiserade besök)

Projektet startade upp på Örnäset området i samverkan med Örnäsets fritidsgård.

Anledningen till detta var att projektet skulle kunna arbeta koncentrerat på ett område till en början och bygga en grund för hur arbetet skulle fortgå. Projektet växte sedan ut till andra delar av kommunen.

Utformad så att satsningen når dem med störst behov

Satsningen var generell, men nådde särskilt till de unga som ville utveckla sin kreativitet, delaktighet och skapandelust där ofta vuxnas värderingar och utformning präglar dagens offentliga miljö.

Samverkan med ideella organisationer

Under projektet första fas utvecklades samarbetet med studieförbund, föreningsliv m.fl.

Samverkan med ytterligare aktörer

Vi har också samverkat med andra aktörer såsom arbetsmarknadsförvaltningen via feriearbetande ungdomar, barn och utbildnings förvaltningen via estetiska programmat och skolor i prioriterade områden, kulturförvaltningen i samverkan med kreativa aktörer i kommunen samt Sunderby folkhögskola.

Riktat sig till barn och ungas livsvillkor

Oavsett bakgrund och förutsättningar har alla unga haft möjlighet att delta.

Riktat sig till barn och ungas levnadsvanor

Projektet skulle särskilt betona utformning och utsmyckning utifrån positiva budskap inom bl.a kreativt skapande, integration och främjande av ett hälsosamt livsval.

Uppdragsgivare och uppdragstagare

Fritidsförvaltningen har varit projektägare och drivit projektet i samverkan med tekniska förvaltningen och Luleå lokaltrafik.

Projektperiod

2012-05-01 till 2014-08-31.

Revisionsinformation

Utgåva	Datum	Kommentar
1.0-1	2014-05-13	Diskussionsunderlag slutrapport
1.0-2	2015-01-09	PDF, underlag till granskning
1.0	2015-01-29	PDF, godkänd och undertecknad

Måluppfyllelse

Den övergripande idén med projektet D.I.O. R var att ge unga en väg in i det offentliga rummet genom ett uttryck i färg och form. De huvudmål som funnits med har varit

- Ungas upplevelse av delaktighet och inflytande
- Ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer
- Ungas känsla för trygghet och attraktivitet
- Minskat klotter och skadegörelse

I utvärderingen av projektet som gjorts av Anna Broström och Mats Jakobsson, Luleå tekniska universitet, LTU kan vi se att projektets fyra huvudmål har uppfyllts.

Ungas upplevelse av delaktighet och inflytande.

I utvärderingen gjordes en gruppintervju med ett antal av de unga som arbetat inom projektet och där framkommer;

”Hela gruppen uttrycker att möjligheter till initiativ, delaktighet, inflytande och kreativa uttryck möjliggjorts av de vuxna och de är väldigt nöjda med projektledarna/handledarna. Ungdomarna uttrycker att det finns en god ”teamkänsla” och man anser att alla deltagare även har varit delaktiga och blivit sedda, hörda och få prata och att det allt eftersom blev lättare att ta idéer från varandra och att samarbetet successivt ökade.”¹

Ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer.

I Broström och Jakobssons utvärdering kan vi även läsa om hur de unga upplevt ett positivt bemötande från tekniska förvaltningens personal under de presentationer de gjort av sina utsmyckningsidéer. En uttrycker även;

*”Jag tror att dom (TF, förf. anm.) blir mer och mer öppna, ju större projektet blir.”*²

De beskriver även hur deras idéer uppmuntras under arbetets gång.

Ungas känsla för trygghet och attraktivitet/minskat klotter och skadegörelse.

På grund av den korta tiden som projektet har verkat är det svårt att visa på ett utfall av dessa två punkter. Men under intervjun med de unga och en intervju med projektledare och medarbetare så framkommer ändå att de utsmyckade platserna knappt utsatts för skadegörelse. Vilket kan tyda på att utsmyckningarna förhindrar klotter och skadegörelse. De unga uttrycker även att om det är fint så trivs man. Det råder inget tvivel bland de unga att de offentliga platserna de utsmyckat blivit attraktivare. Under utsmyckningsarbetet har de även fått mycket positivt beröm av boende i området. De har fått medial uppmärksamhet som bara varit positiv och mycket beröm av personal från de förvaltningar och verksamheter de arbetat med. Utifrån det kan man bara anta att de flesta i Luleå upplever det samma.

Delmål under projektet.

Utformning och utsmyckning av de prioriterade offentliga miljöerna/områdena ska:

- Locka till vistelse och möten, särskilt attrahera barn och unga
- Präglas av ungas influenser och kreativt skapande
- Visa på att ungas idéer kan bli verklighet
- Förmedla positiva budskap inom bl. a kreativt skapande, integration, jämställdhet och främjande av hälsosamt livsval.

¹ Ungdomars delaktighet i det offentliga rummet, En utvärdering av ett konstprojekt. Anna Broström och Mats Jakobsson. 2013-12-03. Luleå tekniska universitet. sid: 8

² Ungdomars delaktighet i det offentliga rummet, En utvärdering av ett konstprojekt. Anna Broström och Mats Jakobsson. 2013-12-03. Luleå tekniska universitet. sid: 9

Utsmyckningarna som gjorts har alltid utgått från de ungas idéer. Förutsättningarna för utsmyckningarna har varit att utsmyckningen skulle tilltala alla i området och det objekt de blivit tilldelad. Djungeltunneln, som gjordes sommaren 2013, brukar barnen från den närliggande förskolan gå till för att mata djuren. Gångtunneln har blivit en positiv mötesplats för barnen i närområdet.

Gångtunneln på Porsön gjordes i samarbete med den närliggande förskolan. Barnen på förskolan hade under terminen arbetat med att ta fram förslag och önskemål som de feriearbetande ungdomarna fick utgå ifrån. Förskolan var även med i grundmålet av tunneln och framförallt under invigningen. De unga som genomfört utsmyckningen fick en fantastisk respons. Utifrån dessa utsmyckningar kan vi se att delmålen har uppfyllts.

Innehåller bedömning av socioekonomiska vinster.

Under projektets gång har projektansvarig och projektledare genomgått en utbildning i socioekonomiskberäkning. I den socioekonomiska utvärderingen som gjorts av D.I.O. R lyfts vikten av att satsa på unga innan de hamnar i ett utanförskap. Idag träder 13 000 unga i Sverige ut i ett utanförskap efter avslutade gymnasiestudier. Om D.I.O. R projektet kan bidra till att en ung människa undviker att hamna i utanförskap har kommunen, genom uteblivna kostnader, fått tillbaka hela sin investering i projektet på 7 år.

I projektbeskrivningen skrevs också att projektet skulle arbeta med unga i risk och unga som bor på put-boenden (ensamkommande barn med permanent uppehållstillstånd). Projektet valde att till denna grupp sprida information om att projektet fanns via skolan, allt för att ge en extra chans till information. Unga i risk har vi inte arbetat aktivt för att nå, men eftersom projektet arbetat nära de fritidsgårdar som finns i kommunen, så tror vi att vi bör ha nått ut till en viss del av unga i risk, som finns i kommunen.

Om unga är delaktiga och har verkligt tillgång till inflytande i det offentliga rummet förväntas följande inträffa:

- Ökad känsla av personlig utveckling, tillhörighet och framtidstro
- Minskat utanförskap
- Minskad utflyttning av unga
- Ökad inflyttning och återvändande
- Fler besökare

- Högre attraktionskraft i staden
- Minskade kostnader för klotter och skadegörelse

De mål ovan som är långsiktiga och övergripande har inte utvärderats utifrån projektet. På grund av projektets korta tid har vi inte hittat ett sätt att mäta dessa mål. Utifrån de utvärderingar som gjorts kan vi göra antaganden om att de unga som deltagit i projektet har fått utveckla sin personlighet. Vi kan också anta, utifrån intervjuer med de unga, att tillhörighetskänslan har varit viktig och god i projektet. För målet att minska kostnaderna för klotter och skadegörelse görs samma antagande som för uppfyllnaden av att minska klotter och skadegörelse, dvs. att de unga och projektmedarbetarna uttrycker att de utsmyckade platserna knappt utsatts för skadegörelse. Något som kan tyda på att utsmyckningarna förhindrar klotter och skadegörelse. Även om vi inte kan peka på uppfyllande av de andra målen har Luleå kommun blivit en förebild för andra kommuner i Sverige när det gäller att involvera unga i det offentliga rummet. Under projektetiden har Örebro, Falun och Mora kommun varit i kontakt med projektledaren för att få information om hur Luleå arbetat.

Projektet skulle ha pågått mellan januari 2012 och december 2013, men startades inte upp förrän i maj. Det innebär att projektet förlängdes till augusti 2014.

Ekonomisk måluppfyllelse:**Uppföljning av medel för folkhälsosatsningar avseende:**

Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet

Exempel på kostnadsposter (de är utbytbara)	Använda medel i Tkr					
	År 2012	År 2013	År 2014	År 2015	År 2016	
Konsultkostnader	5 000	55 000	30 000			
Lokalkostnader	60 000	40 540	39 100			
Lönekostnader inkl PO-pålägg	339 982	608 104	449 000			
Utbildningskostnader		5 965	11 211			
Resekostnader		1 392	10 455			
Förbrukningsinventarier	57 193	62 160	51 320			
Kontorsmaterial	151					
Trycksaker	7 000	5 000	6 000			
Telefon	3 011	2 747	5 097			
Datakommunikation	1 783	1 490	1 500			
Porto	1 000	500	500			
Annonsering						
Marknadsföring	5 758	1 749	3 415			
Information						
Övriga kostnader	141 779	335 800	151 250			
Total kostnad för projektet	622 657	1 120 447	758 848	-	-	2 501 952
Beräknad budget för projektet resp år (Tkr)						-
Beviljade Folkhälsomedel (Tkr)	1 185	570				1 755
Differens beräknad budget-projekt-kostnad (Tkr)	- 622 657	- 1 120 447	- 758 848	-	-	- 2 501 952

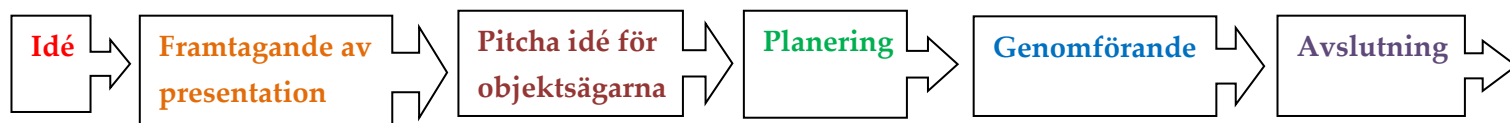
Förklara orsaken till eventuell differens mellan budget och projektkostnaden i slutrapporten när projektet är slutfört.

Den totala kostnaden för D.I.O. R projektet blev 2 501 952 kr, ett överskott på 32 048 kr.

Efterkalkyl

Under projektet har de flesta av utsmyckningarna gjorts frivilligt av unga på deras fritid. Det har i sin tur inneburit att tidsplaner för utsmyckningarna inte har gjorts, med undantag för feriearbetet. Under perioderna med feriearbete har vi haft en tidsram på tre veckor då de unga fått ett förbestämt objekt de ska utsmycka. Från idé till vernissage.

De givna tidsramarna har fördelats på följande sätt:

Aktivitet	Kalkyl	Utfall	Differens
Feriearbete, period 1, 2012, sju deltagare.	Tre utsmyckningar på Aronsbadet under tre veckor. Målning på plattor, stickningar till lyktstolpar och en stor tillfällig målning på staketet.	Två utsmyckningar på Aronsbadet, en stor målning på plattorna + stickningar på lyktstolpar.	På grund av skadegörelse gjordes inte målningen på planket. Två av tre tänkta utsmyckningar utfördes.
Feriejobb, period 3, 2012, 3 deltagare.	Utsmycka två ledbussar hos Luleå lokaltrafik under tre veckor.	Tre ledbussar utsmyckades.	En utsmyckning mer än planerat utfördes.
Feriejobb, period 1, 2013, 11 deltagare.	Utsmycka en gångtunnel på området Hertsön under tre veckor.	En gångtunnel + en busskur utsmyckades under denna period.	Gruppen arbetade på mycket bra och ännu ett objekt hann utsmyckas.
Feriejobb, period 2, 2013, nio deltagare.	Utsmycka en gångtunnel på området Hertsön under tre veckor.	En gångtunnel utsmyckades.	Det som var planerat genomfördes.
Feriejobb, period 3,	Utsmycka tre	De tre ledbussarna +	Det som planerats

2013, 10 deltagare.	ledbussar hos Luleå lokaltrafik på tre veckor.	en busskur och en mindre väggmålning på Örnässets fritidsgård utfördes.	plus två till utfördes.
Feriejobb, period 1, 2014, 10 deltagare.	Utsmycka en gångtunnel på Porsön.	En gångtunnel utsmyckades + två busskurer i området.	Gruppen arbetade på mycket bra och två till objekt hann utsmyckas.
Feriejobb, period 2, 2014, nio deltagare.,	Utföra en stor väggmålning i Gammelstad sporthall.	Väggmålningen + en busskur i området utsmyckades.	Det planerade arbetet och ett extra objekt.
Feriejobb, period 3, 2014, nio deltagare.	Utsmycka en gångtunnel på Tuna.	En gångtunnel, ett bollplank vid närliggande skola och sanering av tidigare utsmyckning i närområdet.	Den planerade utsmyckningen + två mindre objekt.

Projektförlopp

En projektledare och en timanställd har funnits med under hela projektet och de har ytterst ansvarat för alla aktiviteter. Det som har saknats är en styrgrupp som hade kunnat underlätta kommunikationen mellan aktörerna som samverkade i projektet. De tre projektägarna (fritids- och tekniska förvaltningen samt LLT) skulle genom en styrgrupp haft en bättre dialog, både mellan varandra samt eventuellt hittat fler utvecklingsområden med D.I.O.R. Utvecklingsområden som finns både i sina respektive verksamheter eller hos andra kommunala förvaltningar/bolag områden. Ansvarsfördelningen hade även den blivit tydligare och kanske gjort att andra aktörer tagit ett mer aktivt ansvar för projektutvecklingen.

Aktivitetsplan

Samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen genom feriejobb.

Sommaren 2012 var den första sommaren i projektet och under två perioder arbetade sju- respektive tre unga och gjorde utsmyckningar på Aronsbadet samt i tre av Luleå Lokaltrafik's ledbussar.

Utvärdering på hur D.I.O. R har samarbetat med fritidsgårdarnas sommaraktiviteter, Sommarstek och hur vi kan jobba nästa år för att göra det bättre.

Utvärdering med feriearbetarna gjordes och de unga tyckte att det var ett roligt inslag i arbetet men att vi skulle haft mer prova på aktiviteter för de besökande på Sommarstek. Något samarbete med Sommarstek gjordes inte igen. D.I.O. R gjorde istället större utsmyckningar kommande sommar, 2013 och bedömde att fokus skulle läggas på det.

Utvärdering av feriearbetande unga av de tre veckor de har arbetat, hur det fungerat? Vad ska vi tänka på till nästa år?

De unga uppskattade arbetet och hade haft det bra. En övergripande iakttagelse som de unga gjort under arbetet var att det behövdes mer information om projektet till de andra aktörerna.

Grupp 2, LLT. Kontakta media.

Under sommaren hade vi kontakt med media vid ett flertal gånger. Fyra artiklar publicerades i lokal press.

Under hösten fortsätter D.I.O. R i samverkan med Örnäsets fritidsgård.

Vi började arbetet med att informera de unga på fritidsgården. Sedan startade vi upp med arbetet runt busskuren på Edeforgatan.

Kontakt med tekniska förvaltningen samt deras park avdelning för tänkbara objekt/platser att utsmycka.

Vi träffade Mikael Sundvall och Patrik Lamberg, tekniska förvaltningen på avdelningen gata och trafik. Här började ett samarbete som fungerat mycket bra under hela projektets gång. Samtal om hur båda parter kunde vinna på projektet. D.I.O. R tog fram förslag på objekt som kunde utsmyckas.

Träff med kulturförvaltningen för att diskutera samarbete.

Kontakt knöts med kulturförvaltningen.

Kontakt med Sensus om samarbete med röstlådan, Kulturnatten.

Blev ingenting. Hittade inget samarbetsområde.

Samarbete med Gymnasieskolorna

Under projektetiden har projektansvarig varit på estetiska programmet både i kommunala och fristående skolor. Samarbeten har gjorts i samband med Snöskulptursfestivalen, via information om projektet och feriearbete samt kontaktförmedlingar.

Örnässkolan för samarbete med fritidsgården.

Bildläraren på Örnässkolan tog in utsmyckningen av busskuren på Edeforsgatan som ett moment i sin kurs.

Helgaktivitet med unga för att utsmycka toaletter i skärgårdsstugor.

Blev inget på grund av svårigheter att ta sig ut i skärgården under den tid som var planerad.

Planera aktiviteter för lov, först och främst höstlovet.

Det visade sig att under loven var många av de unga som hade intresse för projektet bortresta. Ett stort event lyckades ändå hållas under ett av skolloven, medverkan i "Luleå i Nytt Ljus".

Ta fram statistik och projektresultat från liknande projekt i andra kommuner för tips och resultat.

Det var svårt att hitta liknande projekt i Sverige som arbetat så direkt med att unga ska få verka i det offentliga rummet. I projektbeskrivningen hänvisas till projekt som på något sätt arbetat med liknande mål.

Presentera projektet för beredningsgruppen för motverka klotter.

Projektledaren träffade gruppen och gjorde en kort presentation av vad som gjorts under sommaren 2012.

Ta fram en avslutningsenkät.

Enkäten har använts vid de utsmyckningar som gjorts där de unga har varit de drivande i hur utsmyckningen ska utformas. Under events som Luleå i Nytt Ljus och Snöskulptursfestivalen har enkäten inte gjorts på grund av att dessa aktiviteter var planerade i förväg av vuxna.

Utsmycka Fritidsgårdarnas entréer.

Vid uppstarten av projektet var planen att göra skyltar vid entréerna till de olika fritidsgårdarna eftersom det saknas till många verksamheten. För Örnässets fritidsgård som ligger i

sporthallen lämnades två förslag in till tekniska förvaltningens fastighetsansvarige.

Här är en konstruktion som skulle vara till för besökarna på fritidsgården för att vid vissa tidpunkter plocka in dessa skivor och göra om motivet. Ett föränderligt konstverk som fritidsgården skulle förvalta över. Skissen var till entrén till sporthallen och ingången till fritidsgården. Målningen skulle visa på två av de verksamheter som finns i byggnaden. Målningen skulle främst vara i kulörerna blått, lila, rosa och orange. Båda dessa förslag fick avslag.

I Råneå fick fritidsgårdsbesökarna göra en skylt till fritidsgården som nu sitter på husfasaden.

Utsmycka rullväggen på Gammelstads badhus.

En målning med havstema har gjorts på rullväggen mot sporthallsingången.

Presentation om utvecklingen i projektet för Fritidsnämnden.

Gjort.

Presentation/uppföljning av projektet för Medel för Folkhälsoprojekt.

Gjort.

Kontakta Luleå Energi om elskåpen i kommunen.

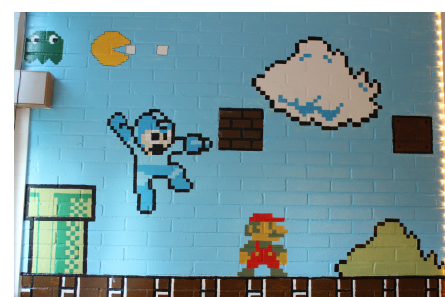
Under hösten 2012 var projektledaren i kontakt med Luleå Energi för ett samarbete om utsmyckning av elskåp. Ett liknande projekt har gjorts i Södertälje kommun där man låtit boende i kommunen, från barn till verksamma konstnärer, kunde ge förslag på utsmyckningar. Ett antal av dessa valdes ut och utfördes sedan av de som lämnat in förslagen. Projektbeskrivning samt en beräkning av vad material till en utsmyckning skulle kosta (framtagen av Colorama) visades upp. Samarbetet fick avslag.

Hitta ett samarbete med tekniska förvaltningen om deras vattenstationer.

Projektet kontaktade ansvarig för vatten och avlopp i slutet av 2012 under ett flertal gånger men fick inget riktigt besked om ett samarbete.

Praktikanter från Media programmet, eget mini projekt.

En väggmålning på Tuna fritidsgård med inspiration från 8 bit Nintendo.

Börjat samarbete med Drakens fritids + liknande verksamheter.

Drakens fritids som är en LSS verksamhet (Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) fick hjälp med färg och kontakter för att utföra en utsmyckning av en busskur på området Björkskatan. D.I.O. R har också samarbetat med Ungdomsklubben under barn- och utbildnings förvaltningen där besökarna i verksamheten fått testa på graffiti och varit till Mekverkstån i Råneå för att prova på att svetsa.

Träff med studieförbundet ABF.

Vi har haft en träff men inget konkret har gjorts tillsammans.

Träff med Röda korsets ungdomsförbund.

Vi har haft en träff men inget konkret har gjorts tillsammans.

Träffa "tjejgruppen" på Tuna/Bergvikens fritidsgårdar för att informera och starta upp samarbete med dem.

Vi har haft en träff men inget konkret har gjorts tillsammans.

Presentera D.I.O. R på Välkomsten på gymnasiebyn.

Gjort.

Gå utbildning i utvärdering på LTU.

Gjort.

Deltagande i ungdoms radioprogram.

Blev intervjuad av unga från media programmet om projektet som en del i musikhjälpen.

Måla busskur på Ederforsgatan under våren 2013.

Förslaget till busskuren på Ederforsgatan togs fram av flera av besökarna på Örnässets fritidsgård. Under våren var det tre aktiva unga som målade busskuren på sin fritid.

Måla tunnel och busskur på Hertsön.

Detta gjordes under feriejobb sommaren 2013. Två tunnlar och en busskur.

I februari kontakta feriejobb för text till utskick till unga.

Gjort.

Planera feriejobb

Gjort.

Tre feriearbetsperioder med unga sommaren 2013.

Första perioden målades en tunnel och en busskur på Hertsön. Andra perioden en tunnel på Hertsön. Tredje perioden utsmyckning av tre av Luleå lokaltrafiks bussar och en busskur på Porsön samt en väggmålning på Örnässets fritidsgård. Totalt 30 unga arbetade i projektet den sommaren.

Presentation för Folkhälsorådets beredningsgrupp.

Gjord, en kort uppföljning av det som gjorts sedan senaste presentationen.

Projektet fortsätter på Hertsön och Tuna.***Nya kontakter med Estetiska programmen.******Knyt kontakt med parkavdelningen om samarbete under ljusfestivalen och en snöskulptur workshop/festival för unga.***

Snöskulptursfestival gjordes i gymnasiebyn vintern 2013 och var planerad även 2014 men p.g.a. snöbrist fick den ställas in. Delaktiga i "Luleå i nytt ljus" genom performansen Katuvalojen med 15 unga. Projektet har fortfarande bra kontakt med park- och naturavdelningen på tekniska förvaltningen.

Utveckla vår hemsida med information om vad D.I.O. R gör och gjort.

Hemsidan har nu bilder på utsmyckningarna och beskrivning på var de finns. Projektbeskrivning och utvärderingar finns också att ladda ner från hemsidan.

Presentation för Fritidsnämnden.

Kort presentation av vad som hänt sen den senaste presentationen.

Snöskulptursfestival 2014.

Blev tyvärr inställd på grund av snöbrist.

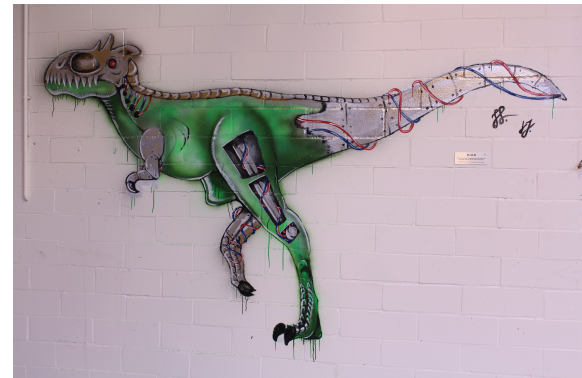
Feriearbetande unga sommaren 2014

Totalt 30 unga feriearbetade under tre perioder. Första perioden arbetade vi tillsammans med en förskola på Porsön med att utsmycka en tunnel. Andra perioden gjordes en stor väggmålning i Gammelstads sporthall. Period tre målades tunneln mellan Tunaskolan och Tunavallen.

Övrigt

Förutom ovanstående punkter i aktivitetsplanen har D.I.O. R också gjort en målning till ekonomiavdelningen i Stadshuset samt en väggmålning på Hertsö fritidsgård gjord med praktikanter från mediaprogrammet. Under samma praktikperiod gjordes också en utsmyckning av entrén till Råneå fritidsgård och en väggmålning i Mekverkstån i Råneå föreställande en mekanisk dinosaurie.

Utsmyckning har gjorts av en busskur på Tuna tillsammans med Tuna fritidsgårds besökare. Projektet har varit i kontakt med Örebro Läns Landsting och Falu kommun för informationsutbyte om hur vi har arbetat i D.I.O.R. Vi har också varit till Mora tillsammans med en aktiv ung i D.I.O.R och hållit i två föreläsningar om hur projektet är uppbyggt och vad som gjorts.

HBQ-certifiering

D.I.O. R har blivit HBQ-certifierat genom en ettårig utbildning via RFSL. Under vårvintern 2014 var D.I.O. R med på ett landstingseven i Kulturens Hus, "Subkulturer", som var ett prova-på-event. I april 2014 anordnade projektet en föreläsning om demokrati och det offentliga rummet. Tjänstemän och politiker var inbjudna för att höra och diskutera hur D.I.O. R projektet är ett viktigt arbete i det offentliga rummet och hur kommunen kan arbeta med detta. Föreläsare var Tomas Örn, doktorand på Luleå tekniska universitet, och Tobias Barenthin Lindblad, redaktör för Dokument Press.

Projektet var även med under arrangemanget "En kväll för alla" som anordnades av Örnäsens områdesgrupp. Under början av 2013 har en grupp aktiva unga i D.I.O. R gjort en väggmålning på Örnäsens fritidsgård på temat regnbåge, önskad av personalen i verksamheten. Den här gruppen mer aktiva unga har skapat en facebook grupp tillsammans med projektledare och andra medarbetare i D.I.O.R. Gruppen har använts för att diskutera utsmyckningar, bollat idéer och för att bestämma tid för träffar, så som skiss kvällar och liknande. Ur detta har en utsmycknings idé med namnet "Om hela världen var ett land" växt fram. Det utmynnade i en utsmyckning av soptunnor runt Hälsans Stig i centrala Luleå. D.I.O. R deltog i Luleå Pridefestival tillsammans med andra verksamheter i Ung i Luleå.

Erfarenhetsåtermatning

I stort har projektet fungerat bra, de unga deltagarna och personal har fått fina reaktioner och uppskattning på de utsmyckningar som gjorts. Att projektet haft ett starkt inflytande-

och delaktighetssyfte har gjort att fokus har kunnat flyttas från samtal om vad som är fint eller fult till en fråga om inflytande för unga. Det har gjort att vi som arbetat i projektet medvetet arbetat mot en sluten elitistisk verksamhet som det skulle kunnat bli. Med elitistisk menar vi en verksamhet som skulle ha fokuserat på unga med en god kunskap och talang inom konst och estetik. Nu har vi arbetat med alla unga som haft och har intresse för att göra någonting med andra unga och påverka någonting i sin närmiljö. Vi har kunnat öppna upp, visat på vad man kan göra, erbjudit erfarenhet inom grupparbete, genomförande processer och kontakter inom kommunens olika organisationer. Utifrån samarbetet med arbetsmarknadsförvaltningens feriearbete kan slutsatsen dras att deras organisation hjälpt D.I.O.R. organisationen och att tidsaspekten inom feriejobb (tre perioder om tre veckor vardera under somrarna) har bidragit till att arbetet fungerat mycket bra under dessa perioder.

Vår erfarenhet är att det man ska tänka på till nästa projekt är att ha en tydligare projektplan med en tydlig förstudie. Allt ska vara färdigt innan man börjar arbeta med det praktiska. En bra förankring med de berörda parterna är också viktig. Informationsspridningen ska vara gjord till de aktörer som är med i projektet samt den personal som kommer vara i kontakt med projektet under arbeten. Förankring av projektet högre upp i ledningen hos alla parter är en fördel. Vi som har arbetat med projektet ser även saknaden av ett tydligare direktiv när det kommit till kontakter inom andra förvaltningar och aktörer, även när det kommer till direktiv om vad som är en tillåten utsmyckning.

Genom tydligare direktiv i kontaktnät hade vi kunnat få snabbare beslutsvägar i början av arbetet. Vi hade kunnat lägga upp en gemensam och övergripande plan med alla inblandade aktörer för att få ett bättre utfall av resultat för alla inblandade. Den andra delen, direktiv om utsmyckningar hade hjälpt de som arbetat med de unga. Tydligare riktlinjer och förhållningsregler till hur utsmyckningen kan se ut hade lett till att de ansvariga för projektet och samarbetspartnerna fått en diskussion om hur man ser på offentliga utsmyckningar. Hur ska man förhålla sig till den konstnärliga friheten, vad är provocerande och hur politisk kan en utsmyckning vara. Dessa frågor hade varit bra om de diskuterats bland de berörda parterna.

Organisation, roller och ansvarsfördelning

Fungerade bra - att rekommendera:

Som projektledare har jag arbetat nära verksamheten. Genom att både sitta med i tjänstermannagrupper som arbetat med förberedelser till arrangemang och arbetat med de

unga i utsmyckningsprocessen så har projektledningen haft en bra helhetssyn. Att det är samma person som arbetar med unga som finns med för att ta fram samarbete eller de ungas idéer i de beslutsfattande rummen är en fördel.

Fungerade mindre bra - bör förbättras till nästa projekt:

En styrgrupp borde vara färdig innan ett projekt startas upp. Även färdiga kontakter hos de olika aktörerna borde tas fram i samband med nämndens beslut att delta i ett projekt så att det är klart till projektets uppstart. Efter att projektet startat upp försökte projektägaren, fritidsförvaltningen få ihop en styrgrupp med representanter från de olika förvaltningarna som var medfinansierare men intresse saknades. Det som har funnits är projektledare, projektansvarig och projektmedarbetare. Detta kan ha berott på att implementeringen hamnade efter vid uppstarten.

Under D.I.O. R s uppstart fick projektledaren skapa sina kontakter in i de olika förvaltningarna och även vara den som spred informationen om vad projektet arbetade med. I samarbetet med tekniska förvaltningen blev det en person som ofta blev D.I.O. R s kontakt. Projektledaren blev även hänvisad till denna person från andra delar av förvaltningen gällande frågor hen inte hade befogenhet att svara på.

Utrustning och lokalisering

Projektet har flyttat runt på olika platser i kommunen utifrån utsmyckningsobjekt och samarbetspartners. Projektledaren har haft kontor och utgångspunkt på Örnässets fritidsgård. Under projektets gång upprättades en facebook grupp för mer aktiva unga i D.I.O.R. Gruppen startades med intuitionen att för unga kunna prata om kreativa uttryck och kultur men även ett sätt att kommunisera om utsmyckningsobjekt och idéer. Gruppen har fungerat bra och varit en snabb kontaktväg till de aktiva unga. Utsmyckningsförslag och tider för fysiska träffar har på ett snabbt sätt kunnat diskuteras i gruppen.

Informationspridning

Under projektets gång har information spridits i huvudsak på tre sätt: 1. Unga för att ge information om att projektet är till för dem och hur man kan vara med. Detta har gjorts genom samarbete med fritidsgårdar då vi varit på plats och pratat med unga. Vi har även varit i skolor och gett information samt samarbetat med lärare i undervisningen. 2. Politiker, tjänstemän och andra kommunanställda som på ett eller annat sätt skulle vara i kontakt med projektet har vi träffat och informerat på möten och på några nämndssammanträden,

framförallt fritidsnämnden. 3. Allmänheten, de som utsmyckningen är utförd till. Denna grupp har vi informerat via hemsidan, facebook, samtal under utsmyckningstillfällena och via lokala medier.

Rekommendation till fortsatt arbete

Under hösterminen 2014 har fritidsförvaltningen bestämt att implementera D.I.O. R i den ordinarie verksamheten. Under hösterminen anställdes en av de unga som varit aktiv i projektet från start. Hen har varit den person som varit drivande i det praktiska arbetet med de unga. En fast tid och lokal för skisskvällar startade, en kurs i Street Art anordnades med tio deltagarplatser och en större utsmyckning av en foajé inleddes. D.I.O. R var även med under Höstfestivalen 2014 och tillsammans med fritidsgårdarna byggdes installationen "Skimrande öar".

Under 2015 kommer D.I.O. R att arbeta vidare med träffar varje vecka. Vi kommer att samarbeta vidare med events som redan anordnas i kommunen, till exempel Höstfestivalen. Fokus kommer att ligga på unga i gymnasieåldern och deras idéer.

Bilagor

Kort slutrapport 2014 D.I.O.R

Utvärderingar D.I.O.R

D.I.O.R, Luleå

Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet

D.I.O.R är en fritidsverksamhet som erbjuder unga en samlingsplats för samtal och aktivt deltagande i kreativa arbetsprocesser. Målet med arbetsprocesserna har varit att förverkliga ungas idéer om offentliga utsmyckningar.

Projektet är nu ett samarbete mellan fritidsförvaltningen, tekniska förvaltningen och Luleå lokaltrafik. Projektet har även haft kontakt med arbetsmarknadsförvaltningen, barn- och utbildningsförvaltningen och kulturförvaltningen.

Arbetsprocessen för de unga

Större utsmyckningar som gjorts via projektet:

- Målning på Aronsbadet
- Utsmyckat 6 ledbussar, LLT
- Väggmålning, Tuna fritidsgård
- Väggmålning på Hertsöns fritidsgård
- Målning, Ekonomikontoret Stadshuset
- Utsmyckning av Råneå fritidsgård
- Skylt, Råneå fritidsgård
- Skylt till Örnässets fritidsgård
- Utsmyckning av busskur, Edeforsgatan
- Anordnat Snöskulptursfestival vintern 2013 och 2014
- Utsmyckat gångtunnel, Backmyrvägen på Hertsön
- Utsmyckat gångtunnel, Långmyrvägen på Hertsön
- Samarbete m. Drakens fritids, utsmyckning av busskur, Andreakyrkan
- Utsmyckning av busskur Hallonstigen på Hertsön
- Utsmyckning av busskur Kårhusvägen på Porsön
- Utsmyckning av busskur Tunavallen på Tuna
- Två väggmålningar på Örnässets fritidsgård
- Deltagit i Luleå i Nytt Ljus 2013
- Väggmålning i Råneå Mekverkstad

D.I.O.R projektets förverkligande av programarbetet

I maj 2013 togs beslut om ny översiktsplan för Luleå kommun. Översiktsplanen är uppdelad i sex program samt områdesbeskrivningar. Programmen ger vägledning om kommunens inriktning fram till år 2020. Varje programs uppdrag har fördjupats, tolkats och grupperats i ett antal strategiområden. Dessa strategiområden visar vilka principer kommunen ska arbeta efter på lång sikt och vilka konkreta insatser som är viktiga att genomföra. Genomförandet av programmen kräver en samordning över nämnds- och förvaltningsgränser.

Program till Vision Luleå 2050 - Strategiområden

I strategiområdet *Alla ungas medskapande* arbetar projektet D.I.O.R med;

▶ Erbjudna kostnadsfria och subventionerade kultur- och fritidsaktiviteter, där vuxna är närvarande och barn och unga är medskapande. Aktiviteterna ska ske både inom- och utomhus under alla årstider och rikta sig till barn och unga i skolåldern.

▶ Skapa förutsättningar för möten mellan unga, olika generationer samt det civila samhället där skapande och utveckling kan ske i dialog.

I strategiområdet *Start och uppväxt för alla* leder projektets arbete till att;

▶ Kommunens verksamheter ska finnas i miljöer där barn och unga befinner sig och låta kunskaper om de livsvillkor som finns i stadsdelen/byrå bli styrande för planering och innehåll.

▶ Öka andelen närvarande vuxna som finns tillgängliga där barn och unga befinner sig såväl under skoltid som under fritid.

I strategiområdet *Alla tillsammans* har projektet arbetat med genom att unga i stadsdelarna varit med och tagit fram samt gjort utsmyckningar. Projektet har även gått utbildning i socioekonomi som gjort att det finns ett socioekonomiskt bokslut av projektet.

▶ Ta hänsyn till socioekonomiska faktorer vid prioriteringar av resurser.

▶ Stödja och utveckla samarbetet med det civila samhället i respektive stadsdel/samlande by och andra viktiga aktörer för området.

I strategiområdet *Allas röst* har vi en stor del av grunden i D.I.O.R projektet.

▶ Bygga upp ett långsiktigt demokratiarbete med ungas delaktighet genom systematiska elevrådsutbildningar för vuxna, barn och unga.

▶ Införa nya former för att främja ungas delaktighet. Luleå ska utveckla användandet av sociala medier för dialog med unga, politiker ska träffa unga i miljöer där unga finns och "unga ska leda vuxna", dvs unga ska vara mentorer för vuxna.

I strategiområdet *Fler tillsammans* har D.I.O.R arbetat med att;

▶ Utveckla digitala mötesplatser t ex sociala medier, hemsida mm.

▶ Utveckla former och göra insatser för att möta behoven hos prioriterade grupper utifrån välfärdsredovisningen.

I strategiområdet *Vilja uppleva* har projektet arbetat med genom Luleå i nytt ljus och arrangemang som Snöskulptursfestival i centrum. Sommaren 2014 planerar projektet att arbeta med utsmyckningar i centrum under feriearbetsperioden.

► Komplettera och utveckla stråken längs Storgatan och Smedjegatan för att stärka upplevelsevärdet genom t ex; olika karaktär på parkerna, tillfälliga och permanenta konstverk och andra kreativa uttryck.

I strategiområdet *Mer rörelse och rekreation* har projektet har arbetat med att;

► Utveckla prioriterade parker och gatumiljöer till goda mötesplatser och främja folkliv.

I strategiområdet *Bredd och spets* uppfyller projektet arbetsmålen;

► Satsa på konstnärliga uttryck i det offentliga rummet som lockar till rörelse och lek.

► Ungdomars kulturyttringar ska ha en naturlig plats i stadens offentliga rum.

► Stärka nya kulturaktörer/kreativa näringar och gränsöverskridande kulturyttringar.

I strategiområdet *Levande stadsliv* har projektet varit med i arrangemang som utvecklat centrum men kan även vara ett sätt att arbeta med utveckling av centrum och det offentliga rummet.

► Stärka upplevelsevärdet i centrum genom exempelvis; olika karaktär på parkerna, tillfälliga och permanenta konstverk och andra kreativa uttryck.

► Konkretisera satsningar för utveckling av det offentliga rummet i plan(er) för grön-, blå- och vitstrukturer.

I strategiområdet *Entreprenörskap* arbetar vi med att förbereda unga och guida för mötet med vuxenvärlden. De unga ska med stöd av vuxna driva utsmyckningsarbetet. D.I.O.R har under åren varit en mötesplats för kulturutövande och samtal men utan en fysisk bunden lokal.

långsiktigt och strategiskt stimulera till en växande arbetsmarknad inom kulturella och kreativa näringar,

skapa en mötesplats för ännu inte etablerade inom kreativa näringar, ett komplement till Kulturens hus, som är centralt belägen,

Kort sammanställning av utvärderingar om projektet D.I.O.R, Delaktighet och Inflytande i det Offentliga Rummet.

Ungas upplevelse av delaktighet och inflytande

Resultaten från enkät och intervjuerna med unga och projektledare korresponderar väl mot varandra pekar mot att unga i stor utsträckning upplevt en delaktighet och ett reellt inflytande. Unga uppger även själva att de inom projektet har upprättat sociala nätverk, både med andra unga samt vuxna, vilket kan ses som en social delaktighet.

Ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer.

God måluppfyllelse. Även utifrån en rad psykologiska teorier har de arbetsmetoder som använts inom aktiviteterna bedöms delvis optimala för att nå ungas känsla av personlig utveckling, tillhörighet och stolthet.

Ungas känsla för trygghet och attraktivitet.

När det gäller upplevd attraktivitet är det dock ingen tvekan om att de unga som arbetat med utsmyckning inom D.I.O.R. upplever att det offentliga rummet blivit attraktivare genom deras verk. De positiva reaktionerna som de fått för sina utsmyckningar i media, bland vuxna samt från beställare så är det inte ett orimligt antagande att tämligen många kommuninnevånare har samma uppfattning. Unga var också angelägna om att verksamheten D.I.O.R. skall få fortsätta eftersom projektet svarar upp mot behov som är svåra att få tillgodosedda i andra sammanhang.

Minskat klotter och skadegörelse.

Har inte utvärderats utan diskuterats ovan utifrån några iakttagelser och synpunkter bland unga och projektledare. De indikationer som finns i dessa iakttagelser talar för att ungas offentliga utsmyckning inte har lockat till mer klotter. Deras utsmyckningar har inte heller blivit utsatta för skadegörelse. En välvillig tolkning utifrån detta underlag skulle således vara att ungas offentliga utsmyckning har potentialen att minska klotter och skadegörelse.

Socioekonomiskutvärdering

I den socioekonomiska utvärderingen lyfts vikten av att satsa på unga innan de hamnar i ett utanförskap. Idag träder 13 000 unga ut i ett utanförskap efter avslutade gymnasiestudier. Om D.I.O.R projektet räddar en deltagande ung från ett utanförskap har kommunen fått tillbaka sin investering i projektet på 7 år, genom uteblivna kostnader.

Hela utvärderingen finns att ta del av på www.lulea.se/DIOR

Hur kan man arbeta vidare med D.I.O.R verksamheten?

- Prioritera och omstrukturera förvaltningarnas resurser så det implementeras in i ordinarie verksamhet. På detta sätt samverkar Luleå i ett förvaltningsövergripande arbetssätt och tar tillvara på en redan fungerande, efterfrågad och beprövad metod.
- En metod som är utvärderad och har fått mycket goda resultat. En metod och ett förhållningssätt som tar ungas inflytande på allvar och på de ungas villkor.

Sammanställning av utvärderingar om

D.I.O.R

Delaktighet och Inflytande i det Offentliga Rummet

Luleå

Innehållsförteckning

Ungdomars delaktighet i det offentliga rummet	2
En utvärdering av ett konstprojekt	
Anna Broström och Mats Jakobsson	
Socioekonomiskt bokslut av D.I.O.R	22
D.I.O.R, Luleå – Delaktighet och Inflytande i det Offentliga Rummet	33
Ett utvärderingsarbete	
Zandra Åkerstedt, Moa Lind och Tina Larsson (Stundeter på Luleå Tekniska Universitet)	
Den ekonomiska redovisningen av D.I.O.R kommer i augusti 2014 då projektet avslutats.	

LULEÅ KOMMUN

Fritidsförvaltningen
Ung i Luleå

2015-01-29

Version 29 (86)

1.0

LULEÅ TEKNISKA UNIVERSITET

Ungdomars delaktighet i det offentliga rummet

En utvärdering av ett konstprojekt

Anna Broström och Mats Jakobsson

2013-12-03

Innehåll	Sid
Inledning	2
D.I.O.R. - projektet	2
Utvärderingens genomförande	4
D.I.O.R; ur ungdomarnas perspektiv	5
Fokusgruppsintervju med ungdomarna	7
- Ungas upplevelse av delaktighet och inflytande	8
- Ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer	8
- Ungas känsla för trygghet och attraktivitet/ Minskat klotter och skadegörelse	9
- Reaktionen från vuxna	10
- Den lyssnade dialogen	11
D.I.O.R; ur projektledarnas perspektiv	11
- D.I.O.R; för vem?	11
- Ett förändrat genomförande	12
- Samverkan och förankring	12
- Projektledarnas syn på ”Den lyssnade dialogen”	13
- Projektledarnas syn på ungas upplevelse av delaktighet och inflytande	14
- Projektledarnas syn på ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer	15
- Ungas känsla för trygghet och attraktivitet/ Minskat klotter och skadegörelse	16

- Reaktionen från andra ”vuxna”	16
Fortsatt utveckling av D.I.O.R.	17
Slutsatser	17

Inledning

Följande utvärdering sker på uppdrag av Fritidsförvaltningen, Luleå kommun och avser projektet D.I.O.R. - delaktighet och inflytande i det offentliga rummet. Utvärderingen är summativ och syftar till att bedöma i vilken utsträckning som man uppnått målsättningarna för projektet. Alla målsättningar är inte möjliga att bedöma fullt ut i föreliggande utvärdering på grund av den tid och resurser som fanns tillgängliga för utvärderingen. Av den anledningen koncentreras utvärdering till att omfatta den metod (Den lyssnade dialogen) man utgått ifrån samt följande målsättningar: *Ungas upplevelse av delaktighet och inflytande, ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer.* Målen ”*ungas känsla för trygghet och attraktivitet*” och ”*minskat klotter och skadegörelse*” kommer att belysas ur ledarnas och de deltagande ungdomarnas perspektiv. För att utvärdera två sistnämnda målen hade också andra data behövt samlas in, exempelvis från ungdomar som inte är med i D.I.O.R., samt statistik om klotter och skadegörelse, vilket inte har varit möjligt inom ramen för denna utvärdering. En annan avgränsning är att utvärderingen omfattar ungdomar och projektledare som varit delaktiga i projektet. Synpunkter på D.I.O.R. från exempelvis andra ungdomar, övriga invånare i kommunen, eller kommunala förvaltningar har inte varit möjliga att samla in. Hur andra än dem som varit med i D.I.O.R. uppfattar projektet framgår således genom deltagarnas upplevelser i denna utvärdering.

D.I.O.R. - projektet

D.I.O.R. står för delaktighet och inflytande i det offentliga rummet och är ett projekt som riktar sig till alla ungdomar, 13-19 år i Luleå kommun som efter ett ansökningsförfarande fick medel från Folkhälsorådet i Luleå för en period av två år, 2012-2013. Efter att projektet löpt kommer det att antingen avslutas eller överföras till någon form av ordinarie verksamhet. Förutom de målsättningar som nämnts ovan så anknyter projektet till uppsatta folkhälsomål i kommunen; delaktighet och inflytande i samhället, barns och ungas uppväxtvillkor, miljöer och produkter (en attraktiv och säker fysisk omgivning) fysisk aktivitet (inbjudande miljöer för spontana och organiserade besök).³ Syftet med D.I.O.R. anges vara:

”Genom att aktivt involvera unga i utformning och utsmyckning av det offentliga rummet skapar vi känsla av personlig utveckling, tillhörighet, stolthet och nytänkande. En attraktiv miljö bidrar även till minskad skadegörelse och klotter.”⁴

Projektet bygger på samverkan mellan olika verksamhetssektorer i Luleå kommun. Projektägare är Fritidsförvaltningen som via en styrgrupp driver projektet. Styrgruppen består av enhetschef för ”Ung i Luleå”, en projektledare och en projektmedarbetare. Uppdragsgivare är av Fritidsförvaltningen, Tekniska förvaltningen och LLT (kommunalt bolag). Samverkan har också skett med AMF (arbetsmarknad) och skolor.

Enligt projektplanen är satsningen ”generell men når särskilt till de unga som vill/uppmuntras att utveckla sin kreativitet, delaktighet och skapandelust där ofta vuxnas värderingar och utformning präglar dagens offentliga miljö”. Kortfattat kan projektets verksamhet beskrivas bestå i att ungdomar får möjligheten genomföra olika konstnärliga projekt, dels att utsmycka olika offentliga miljöer, exempelvis gångtunnlar, busskurer, snöskulpturer, men också olika former av ”performance” som inkluderar ljud och ljus, exempelvis vid Luleå Ljusfestival. En rad olika projekt har genomförts och planeras inom D.I.O.R.⁵ Gemensamt för projekten och för D.I.O.R som helhet är att det är ungdomarna som skall komma med idéer på projekt, planera, utforma, presentera och söka stöd hos uppdragsgivare samt förverkliga projekten, exempelvis att måla en busskur eller utsmycka en gångtunnel. De vuxna projektledarnas roll är framförallt av vara ett stöd och ge vägledning till ungdomarna i denna process genom att utgå från metoden ”Den lyssnade dialogen”.

Det konkreta arbetet med D.I.O.R följer två huvudsakliga verksamheter, dels en feriejobbsverksamhet och dels en verksamhet mellan feriejobbsperioder. Feriejobbsverksamheten sker i samverkan med AMF och innebär att ungdomar kan arbeta med ”konstprojekt” som ett kommunalt sommarjobb för ungdomar under en treveckorsperiod. Under det första verksamhetsåret hade 7 stycken ungdomar projekt inom D.I.O.R som feriearbete vilket hade ökat 30 personer under det andra verksamhetsåret⁶. Dessa var fördelade på tre feriejobbsperioder. Verksamheten mellan feriejobbsperioderna har till stor del utgått från fritidsgårdar där ungdomar informerats om D.I.O.R, en del verksamhet har också genomförts med fritidsgården som utgångspunkt och där ungdomarna fått möjlighet att jobba i projekt på sin fritid. Omkring 50 ungdomar deltar regelbundet i denna verksamhet och har bl. a jobbat

³ Ur projektbeskrivningen Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet (2013-08-16)

⁴ Ur projektbeskrivningen Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet (2013-08-16), sid 6

⁵ I projektbeskrivningen Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet (2013-08-16) finns genomförda och planerade projekt beskrivna.

⁶ Intervju med ledare

med projekt till snöskulpturfestival och Luleå ljusfestival⁷. Åtskilligt fler ungdomar har deltagit tillfälligt i D.I.O.R i samband med verksamheter på ungdomsgårdar.

Ungdomarna som deltagit och deltar i D.I.O.R kan beskrivas som en heterogen grupp där man kommer från olika stadsdelar, har olika etnisk bakgrund, relativt jämnt fördelade mellan pojkar och flickor, variation i ålder (högstadium och gymnasium) går olika utbildningsprogram på gymnasium, samt har olika erfarenheter av konstnärlig verksamhet från i stort sett obefintlig till tämligen avancerade med avseende på tekniker, material och utförande. Gemensamt för ungdomarna är att de har ett skapande och/eller konstnärligt intresse och vill göra något annat eller utöver de verksamheter som generellt står ungdomar till buds, exempelvis idrott och ”traditionell” fritidsgårdsverksamhet. Även ungdomar med olika funktionsnedsättningar har deltagit i projekt inom D.I.O.R.

De vanligaste sätten som ungdomarna kommer i kontakt med projektet och ledarna för det, är via de fritidsgårdar där man varit verksam med D.I.O.R, information på skolor, via kamrater och slutligen via den facebookside/grupp som finns för D.I.O.R, varefter man kan delta i något projekt.

Utvärderingens genomförande

Denna utvärdering är extern och övergripande och har fokus på måluppfyllelsen för D.I.O.R, till skillnad från så kallade interna utvärderingar som framförallt inriktas på att följa upp olika delar, aktiviteter eller insatser inom en verksamhet eller ett projekt. En extern utvärdering skall fungera ”störande”, dvs. ifrågasätta, problematisera och kritisera. Detta för att utvärderingen skall vara pålitlig samt att distansen hjälper deltagarna att se på saker på ett nytt sätt (Svensson, L. et. Al, 2009). Ambitionen i denna utvärdering är att belysa D.I.O.R:s styrkor men också aspekter som kan utvecklas.

Två stycken fokusgruppintervjuer har genomförts, en med ungdomarna och en med projektledarna. Detta för att få inblickar i perspektiv och för att kunna jämföra de två gruppernas upplevelser och uppfattningar. Utöver detta har en del data från en enkät som D.I.O.R. använt i en intern utvärdering inkluderats för att komplettera den bild som kom fram via intervjuerna.

Intervjuerna genomfördes under oktober månad med 10 ungdomar mellan 14-18 år, som på olika sätt berörts av projekt D.I.O.R. Somliga har deltagit under en kortare period med en

⁷ Intervju med ledare

specifik uppgift, andra längre och oftare och några fick sitt feriejobb via D.I.O.R. Intervjun syftar till att undersöka, analysera och utvärdera ungdomarnas åsikter och uppfattning om olika aspekter av D.I.O.R. De frågor som ställdes till ungdomarna har direkt och konkret anknytning till projektets huvudsyften och målsättning, som beskrivs i sin helhet i D.I.O.R.s projektbeskrivning.

Intervjun med projektledarna genomfördes en vecka senare och syftade till att få en inblick i vilka förutsättningar som påverkat projektets genomförande. Dessa handlar exempelvis om samverkan med andra kommunala förvaltningar och bolag, reaktioner från ungdomarna som har ingått och ingår i projektet, arbetssätt och metod man använt men också om projektets måluppfyllelse.

Innan intervjuerna startade informerades de intervjuade om syfte och användningsområde samt att deltagandet var frivilligt och att de svar som lämnades skulle redovisas på sådant sätt att inte enskilda personer kan identifieras och att dessa skulle behandlas konfidentiellt. Av den anledningen kommer citat att refereras till "ungdom" eller "projektledare" utan att särskilja på kön, ålder, roll, uppdrag eller liknande bland ungdomarna och de tre vuxna ledarna.

D.I.O.R; ur ungdomarnas perspektiv

Projektet har utfört en egen enkätundersökning i syfte att genomföra en aktivitetsutvärdering, hösten 2013 där 32 personer besvarade enkäten. Alla personer har deltagit på olika sätt i projektet, antingen genom feriejobb via D.I.O.R, eller som deltagare i en aktivitet t.ex. utsmyckning och/eller målning av tunnel, fritidsgård eller Långmyrvägsbron, och vissa har även deltagit under en längre tid i projekt D.I.O.R. Alla deltagare har dock varit med och utsmyckat eller varit i kontakt med Hertsön eller Örnässets fritidsgård under projektet.

De frågor som enkäten behandlade gäller vilket projekt ungdomarna deltagit i, upplevelser och grad av inflytande, medbestämmande, deltagande, utveckling av idéer, självskattning av eget deltagande, upplevelser av planering och genomförande, samspelet med de vuxna inom projektet, viljan att rekommendera detta projekt till andra ungdomar och även öppna frågor där övriga upplysningar kunde lämnas.

En förklaring när de olika upplevelserna av samarbetet och den personliga kontakten mellan ungdomar och vuxna skiljer sig åt, är att deltagandet har varit olika bland ungdomarna. En del har varit med längre, andra en kortare period, vilket projekt och om man deltagit vid ett enda separat moment, sommarjobbat under en ferieperiod eller varit djupare engagerad i hela projektet. En majoritet, 24 av 32 personer, svarade att de är intresserade av att göra fler

projekt, 8 vet ej, ingen svarade nej. Dessutom rekommenderar alla 32 personer andra unga att prova delta.

En fråga handlade om med vilka personer idéer utvecklades. 15 av 32 personer svarade med att nämna enskilda namn på de vuxna och resten valde mer opersonliga uttryck som Handledare, Arbetsledarna och invånare inom området, och Tekniska Förvaltningen. Tre personer uttryckte att de mest jobbat själva, inga alls och ”Vi var bara ungdomar som skapade idéerna”. Ungdomarnas upplevelse av inflytande och idéutveckling/genomförande redovisas i tabell ett till tre nedan:

Tabell 1: Ungdomarna upplevelse av ”Jag/Vi hade inflytande”. Procent. N=32.

Delfråga	Håller mycket med	Håller med	Håller delvis med	Håller inte alls med	Inte svarat
Jag/Vi kom med en idé/idéer	75	25	0	0	0
Min/Vår idé togs på allvar av den/de vuxna jag/vi kontaktade	81	13	6	0	0

En majoritet av ungdomarna upplevde att de framförde egna idéer samt att dessa togs på allvar av vuxna. Detta gäller inte bara de vuxna ledarna inom projekten utan också att idéerna togs på allvar av representanter för olika kommunala verksamheter som berördes av ett utsmyningsprojekt. Ungdomarna själva framhöll under fokusgruppsintervjun att man blev tagen på allvar när man exempelvis skulle presentera ett förslag utsmynings för berörda tjänstemän, ”*där satt flera ’högingar’ som lyssnade och var schyssta och ställde en massa frågor och sa vad som var ok eller inte gick*”. (Ungdom som presenterat förslag för Tekniska kontoret).

Tabell 2: Ungdomarnas upplevelse av att ”Jag/Vi utvecklade min/vår idé”. Procent. N=32.

Delfråga	Håller mycket med	Håller med	Håller delvis med	Håller inte alls med	Inte svarat
Jag/Vi pratade med andra ungdomar	47	38	15	0	0
Jag/Vi pratade med vuxna	59	41	0	0	0

Av tabellen framgår att ungdomarna samverkade både med andra ungdomar och vuxna när man utvecklade idéer kring sitt projekt. Denna samverkan var inte bara med de vuxna ledarna inom D.I.O.R utan också med andra vuxna vilket framkom i intervjun, ”*gubbarna i garaget hade förslag på hur man kunde fixa sådant vi ville göra, vad som gick och som inte gick för att det skulle vara säkert*” (Ungdom som utsmynat lokalbuss).

Tabell 3: Ungdomarnas syn på ”Genomförande av idé”. Procent. N=32.

Delfråga	Håller mycket med	Håller med	Håller delvis med	Håller inte alls med	Inte svarat
Jag fixade ett arr/aktivitet/projekt själv	12	31	26	31	0
Jag fixade ett arr/aktivitet/projekt tillsammans med andra ungdomar	69	31	0	0	0
Vuxna fanns med under arr/aktivitet/projekt	75	19	6	0	0
De vuxna fixade allt	0	0	25	75	0

Den bild ungdomarna ger är att man framförallt har samarbetat, både med ungdomar och vuxna i projekten. Det är relativt få som anser att man helt och hållet har genomfört en aktivitet eller projekt själv eller att enbart vuxna skulle ha genomfört den.

I enkäten ställdes några öppna frågor där ungdomarna kunde skriva egna kommentarer. Den öppna frågan om *nöjdhet över egen insats under planeringstiden* innehåller många positiva synpunkter bland annat om god kommunikation, aktivt deltagande, samarbete, utförande, kompromisser alla hjälptes åt, bra idéer och fyra personer svarade till och med att man var nöjd med "allt".

"Att det lyckades gå så bra med att komma överens och få fram ett sådant bra samarbete i gruppen"

" Att jag både gav idéer och accepterade andras idéer. "

"På det sätt vi kunnat samarbeta och kommunicera med varandra, på sättet vi har kombinerat våra kreativa sidor och tillsammans slutit samman våra idéer."

På frågan om det finns saker att ändra på under planeringstiden till nästa projekt så är 18 av 32 ungdomar helt nöjda och har inga önskemål om förändringar. Fyra personer vill ha fler nyanser på färgburkarna och resten gav olika förslag på att korta ner planeringstiden och komma igång med arbetet, vara mer förberedd och materialmedvetenhet.

"Tagit mer vara på material och haft bättre förståelse över arbetets tillgångar."

"Planerat mindre och mer verkstad"

Den sista öppna frågan *om de har något att tillägga*, har 14 personer valt att besvara genom att tacka för tiden och möjligheten samt uppskattat sin egen insats, tacka och berömma individuella projektledare, handledare, gruppmedlemmar och även Tekniska Förvaltningen. Några kritiska kommentarer fanns inte utan ungdomarna framhöll de positiva erfarenheterna;

”Jag vill tacka Anna för att hon är projektledare och håller detta för ungdomar. Jag är jätte glad att jag fått chansen att vara här och arbeta, jag vill jätte gärna att detta projekt ska få fortsätta och att ungdomar ska få denna chans även sommaren 2014.”

”Jag är enormt tacksam över att jag fått träffa alla dessa kreativa människor och fått möta dessa underbara människor. Jag är mycket nöjd med handledarnas insatts, minst lika nöjd som med vi ungdomars insatts. Jag är otroligt tacksam över det bemötandet jag fått och att alla de jag arbetat med har mött mig med ett leende på läpparna och att alla har fått alla att le, hur dålig dag det än har varit så har man fått sig ett gott skratt med underbara människor. Jag vill tacka alla som jag ar arbetat med och tacka mina handledare, det har varit tre underbara veckor med 12 helt underbara människor, tack!”

Fokusgruppsintervju med ungdomarna

De 10 deltagarna i intervjun är mellan 14 och 18 år, med en övervägande del killar.

Spridningen mellan stadsdelar är stor då ungdomarna är kommer från Råneå, Björkskatan, Örnäset, Hertsön, Porsön och Bensbyn. Olika skolor som representeras är Örnäset, Residens, Musik-Eстетiska, NTI-Teknik och Norrskens Friskola.

Ungdomarna har en stor variation av intressen där de flesta har flera intressen såsom innebandy, basket, måla och rita, graffiti/street art, åka snowboard och skateboard, lyssna på- och utöva musik, kampsport, dans, konst, film, foto, teknik, datorer, umgås med vänner och annan idrott.

Förväntningar inför deltagandet i projektet beskrivs överlag som *”försiktigt optimistiska”* och någon tog upp att detta var ett nytt och annorlunda feriejobb, samt att någon uttryckte att vad som helst var okej *”så länge man slapp rensa sly”*. En person nämnde att man ej fick någon utförligare information om vad projektet innebar innan. En annan person inflikade då;

”Jag trodde man behövde va typ bra på att måla, så jag ba, är du säker? Jag är inte så duktig på att måla. Ja men du verkar vara glad och trevlig, så du får vara med ändå! Så man gick in litegrann som i blindo, eller, halvt”. Andra ungdomar hade tämligen klara föreställningar om vad projektet innebar.

Ungas upplevelse av delaktighet och inflytande

Den personliga lämpligheten hos projektledarna tycks vara en faktor till dessa ungdomars upplevelse av verksamheten. Ungdomarna uttrycker förtroende för, värme och tillit till de vuxna som deltagit i- eller lett D.I.O.R. Hela gruppen uttrycker att möjligheter till initiativ,

delaktighet, inflytande och kreativa uttryck möjliggjorts av de vuxna och de är väldigt nöjda med projektledarna/handleddarna. Ungdomarna uttrycker att det finns en god ”teamkänsla”, och man anser att alla deltagare även har varit delaktiga och blivit sedda, hörda och få prata och att det allt eftersom blev lättare att ta idéer från varandra och att samarbetet successivt ökade. Detta var något som de verkligen tryckte på. Någon dominans från killar eller tjejer fanns inte enligt dem, snarare att de blev vägleda av några erfarna tjejer från Estetiska, som var mer tränade i arbetsmetoderna, vilket skulle indikera ett jämställt samarbetsklimat.

”Det var en väldigt bra balans mellan att du får göra va du vill men ändå inte göra ingenting”.

”Dom gör som typ att man blir intresserad. Jag tror inte att jag skulle bli intresserad om någon annan, asså dom gör på nå sätt så man blir intresserad.”

Ungdomarna verkar positiva och glada och verkar tagit tillvara på *möjligheten att delta och ha inflytande i utformning och utsmyckning* av utvalda delar av de offentliga miljöerna, bussar, gångtunnlar och fritidsgårdar.

Vissa kritiska kommentarer fanns också angående avslag på ett projektförslag där ungdomarna inte fick någon klar motivering till avslaget eller att avslaget var en efterhandskonstruktion. Man upplevde detta som att man inte togs på allvar och att delaktighet och inflytande inte fanns i detta fall. Man menade att man kan acceptera ett avslag om det också har en rimlig motivering.

Ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer

Ett antal ungdomar i olika åldrar med egna unika erfarenheter och kunskaper, från olika delar av Luleå Kommun, med olika intressen och olika personliga förutsättningar har fått erfarenhet av att samarbeta mot gemensamma mål, använda sin kreativitet och samverka med vuxna, myndigheter/företag. Under intervjun framkom att alla kände sig delaktiga och att alla hade fått ta plats, synas och höras.

Idéer och arbete stod ungdomarna för och projektledarna har dragit gränser, ordnat materiel, skött det praktiska, uppmuntrat och sett till att ungdomarna får det de behöver och de flesta idéer som ungdomarna har haft har konkretiserats. Is och snöskulpturer var ett roligt och uppskattat moment av flera i gruppen, men gruppen instämmer i att *alla* projekt har varit roliga. När något projekt inte har godkänns eller kunnat genomföras av någon anledning, upplevs det av ungdomarna som tråkigt och jobbigt och en person nämner att man tror det säkert finns pengar men att ”de” vill inte lägga det på skolan.

Ungdomarna anser sig ha blivit uppmuntrade i den konstnärliga/kreativa biten av projektet och upplevde att de själva var en viktig del av projektet. De inblandade vuxna uppfattas som väldigt hjälpsamma och tillgängliga om man har något förslag på aktivitet. Alla ungdomar har möjlighet att komma med förslag hela året, säger man i gruppen, inte bara de som är aktiva i D.I.O.R. utan alla ungdomar i kommunen, t.ex. via Facebookgruppen eller genom att kontakta en fritidsgård.

En person berättar, med hjälp av några andra, om ett tillfälle då de haft ett möte på Tekniska Förvaltningen för att presentera ett förslag:

”då fick vi stå och presentera våra idéer, och man fick ju verkligen man fick ju tanken att dom skulle bara sitta och lyssna och, ja, vara jättestränga, det var man själv som tänkte att dom sitter högt uppe och är jättestränga. Dom var ju jättesnälla!”

”Jag tror att dom (TF, förf.anm.) blir mer och mer öppna, ju större projektet blir.”

”Dom (Projektledarna, förf.anm.) uppskattade de idéer som man kom med och de var väldigt uppmuntrande så att man ska slutföra sina idéer”.

Som tips inför nästa omgång nämnde de att visa material för nya ungdomar som föregående grupper jobbat med, för att ge tips och inspiration, samt att man lyfter fram vikten av att göra mer reklam för projektet. Även på sociala media som man nämner som en viktig del, för att man då når ut även till de som är hemma som ej ser ”sakerna på stan”.

”Alla är ju inte idésprutor men man peppar ju som varandra”.

Ungdomarna egna *kreativa idéer* har i samverkan med projektledare och andra inblandade vuxna resulterat i *faktiska resultat*. Enligt dem själva förverkligades de allra flesta av de framlagda idéerna till faktiska och genomförda projekt.

Sett utifrån deltagarnas perspektiv, de ungdomar som deltagit i projektet och som arbetat i team tillsammans med vuxna och i kontakt med tekniska förvaltningen och LLT, med att omsätta egna, *kreativa idéer till praktisk handling*, så indikerar detta en god måluppfyllelse.

Ungas känsla för trygghet och attraktivitet/ Minskat klotter och skadegörelse

Utvärdering av de *ungas känsla för trygghet och attraktivitet* samt huruvida ungdomarnas utformning och utsmyckning *minskar klotter och skadegörelse* ligger i stort utanför denna del av utvärderingens ramar. Men endast i en av alla tunnlar som utsmyckats har det sedan dess förekommit klotter, och det målades över när detta upptäcktes (Intervju med projektledare)

Detta område hann ej gås igenom utförligt men frågan togs dock kort upp under intervjun. De ungdomar som uttryckte sig angående ökad *hemmahörighet* tenderade att uttala en svag, försiktig positivitet för sin stad, och någon person framhöll att ”*man trivs mer om det är fint*”. Dessutom uttryckte någon ett motstånd till att själva utföra *klotter* och/eller *skadegörelse*.

Reaktioner från vuxna

Ungdomarna berättar att folk ofta ger positiva kommentarer när de varit ute och jobbat med något projekt, nästan så att de fotar också. Något som överraskade många som hade väntat sig negativa kommentarer. När de pratar om sina projekt hör man verkligen entusiasmen i deras röster, glädje och stolthet över sitt arbete och att de fått positiva bemötanden, och de berättar gärna och ivrigare om just den biten. Någon sade att det värmdes att höra positiva saker och man efterfrågar *mer feedback från olika håll*. Även om reportage i media generellt var positiva var vissa tidningar hade enligt ungdomarna varit lite för ”stela, ointresserade, kritiska och faktainriktade”. Och en morot för ungdomarna som någon sa, är att få vara med och berätta sin historia och om projektet. Det uppskattades att man hade en invigning för varje projekt. Som exempel på vuxna och platser där de blivit trevligt bemötta och bra behandlade nämns både Fritidsgårdarna, TF och LLT (bussar och verkstaden). Det finns också ett exempel på ett inte helt lyckat samarbete initialt, men det blev bättre eftersom:

”Han var inte så här, den gladaste mannen kan jag ju säga---men när vi typ var klara så ville han typ ha mer”.

Som exempel på reaktioner från kompisar tar några stycken upp: *”Varför går ni å målar? Det är onödigt tid. Typ så”* och *”Får ni betalt för att flumma runt?”* Men en tjej berättar att hon fått fina och snälla kommentarer från klasskompisar och vänner. Jag frågar om reaktioner från föräldrar, och det är lite blandat. En del kom på premiären och någon frågade var det var för ”hippie-jobb” den hade fått.

Den lyssnade dialogen

Den metod man har arbetat är den lyssnande dialogen som innehåller som innehåller följande moment:

-Mandat - Klargöra syfte/vilkor - Få deltagarna att uttrycka sig - Tolkning/Sammanhang - Frågor/Utmana - Konkretisera/Dokumentera - Nästa steg

Förenklat kan processen beskrivas enligt följande: ungdomarna får mandat att påverka och utforma ett projekt där en hel del arbete består i att tillsammans (ungdomar och ledare)

klargöra syfte och förutsättningar för projektet där åsikter och synpunkter från samtliga deltagare är väsentliga att få med, deltagarna skall uppleva sig vara delaktiga och bidragande. När man kommit fram till en gemensam idé (projekt) handlar det om relatera den till ett vidare sammanhang (exempelvis hur upplevs det tänkta motivet för en gångtunnel när det är på plats av andra) och genom det utmana sina egna perspektiv. Nästa steg är att konkretisera projektet, exempelvis med noggranna skisser som skall presenteras för en uppdragsgivare som skall ”köpa” idén innan man kan sätta igång med att fysiskt förverkliga den.

I denna utvärdering har vi valt att inte explicit frågat ungdomarna om de känner till den ”lyssnade dialogen” eller om ledarna informerat om denna. Istället har vi försökt se om den ”lyssnade dialogen” som metod gör avtryck i ungdomarnas erfarenheter/upplevelser och synpunkter de haft av D.I.O.R. Några resultat från intervjuerna kan tolkas som att metoden lämnat avtryck bland ungdomarna. En aspekt är att ungdomarna uttrycker förståelse för projektets syfte och villkor. De vet att det handlar om deras delaktighet i det offentliga rummet och att det även finns vissa kriterier att förhålla sig till som exempelvis tillstånd från Tekniska Förvaltningen eller samarbetsmetoder. En annan aspekt är att ungdomarna upplever sig ha fått möjlighet att uttrycka sig, både verbalt och kreativt/konstnärligt samt uppvisar denna förmåga till under själva intervjun. Ungdomarna har åtminstone delvis gett uttryck för en mer abstrakt förmåga att sätta sitt deltagande i D.I.O.R. i ett större sammanhang, exempelvis genom att uttrycka sig om att det kan vara nyttigt att träna på att ha kontakt med förvaltningar mm. inför vuxenlivet. Ungdomarna har tagit sig an utmaningar och även arbetat självständigt. Man också har lyckats med att förverkliga sina idéer till konkreta handlingar. Slutligen så sker dokumentationen fortlöpande av projektledarna.

Slutligen så rosar ungdomarna sina projektledare/handledare för deras engagemang och hjälpsamhet, även på sin fritid. De avslutande orden från ungdomarna är att hela projektet borde få mer beröm och reklam, flera personer säger sig vara villiga att hjälpa till om det behövs någon insats och en person avslutar samtalet med att ge D.I.O.R. betyget ”A+ + +”.

D.I.O.R.; ur projektledarnas perspektiv

D.I.O.R.; för vem?

Enligt projektledarna är D.I.O.R. en verksamhet som vänder sig till alla ungdomar som är nyfikna på eller intresserade av bild, form, färg och konstnärliga uttryck och under former som ungdomarna inte kan pröva på i andra sammanhang. Att ungdomarnas arbetsinsatser blir objekt/produkter som syns i det offentliga rummet (t.ex. gångtunnlar, bussar) ger också en särskild känsla för ungdomarna, man bidrar med något, ungdomar blir synliga. Ungdomar

kan visserligen pröva på olika konstnärliga tekniker och uttryck som enskilda individer på exempelvis en fritidsgård eller inom ramen för ”konstkurser” men i dessa sammanhang arbetar man inte primärt utifrån utgångspunkten att omsätta en idé till en färdig och utplacerad offentlig utsmyckning.

”Någonstans fyller vi ett speciellt behov och intresse eftersom vi har så många återkommande och engagerade individer” (Projektledare)

Ledarna menar också att projektet lockar ungdomar som inte är intresserade eller upplever sig passa in i annat fritidsutbud, man vill helt enkelt göra något annat, hitta ett socialt utrymme där man kan ha ”slappna av”, göra kul grejor utan att vara uttalat konstintresserad och ta en sorts paus från det vanliga livet genom att vara med i annat sammanhang.

En annan aspekt som projektledarna vill betona är D.I.O.R. inte är ett graffitiprojekt utan omfattar olika konstnärliga uttryck även om graffitin är med. Man menar också att ungdomarna som söker sig till verksamheten inte behöver vara kunniga i olika konstnärliga tekniker och material (även om en del av ungdomarna är mycket kunniga) utan att man ändå kan bidra i ett enskilt projekt samt att man utvecklar de kreativa färdigheterna. Även andra grupper av ungdomar har deltagit i D.I.O.R, exempelvis från Blixten och Ungdomsklubben. Sammanfattningsvis så menar projektledarna att D.I.O.R. attraherar en mångfald av ungdomar där det gemensamma intresset är att göra något kreativt tillsammans med andra.

Ett förändrat genomförande

Den konkreta verksamheten med D.I.O.R inleddes sommaren 2012 med den feriejobsverksamhet som man startade i samverkan med AMF där sju ungdomar jobbade med projekt. Denna verksamhet hade till sommaren 2013 utvecklats till att omfatta 30 ungdomar under tre olika perioder, fördelat på två ledare. Ledarna menar detta är vad man klarar av i dagsläget eftersom det är *”10 kreativa hjärnor och starka viljor”*(projektledare) som skall komma fram till något gemensamt projekt och genomförande. Vuxna ledare är alltid med i samtliga faser av ett projekt, från idé, skiss, presentation för ”beställare” till genomförande.

Mellan verksamheterna med feriejobb har man haft fritidsgårdar som utgångspunkt för verksamheten där man försökt få med ungdomar i olika projekt. Man menar dock att detta inte var en helt lyckad satsning. Ett skäl var att de flesta av de yngre ungdomarna (13-14 år) som besöker fritidsgårdarna dels inte är intresserade av den verksamhet som D.I.O.R. erbjuder samt att man inte är riktigt mogna för sättet man arbetar på som kräver ett visst mått av tålmod och engagemang. När det gäller ungdomarna (både äldre och yngre) som är intresserade av den verksamhet som D.I.O.R. erbjuder, så tillhör de en kategori av unga som inte besöker fritidsgårdar.

Dessa erfarenheter ledde till att man ändrade sitt arbetssätt under hösten 2013. Man bildade en grupp med ett tjugotal ungdomar som var intresserade av att vara med i projektet (inte nödvändigtvis konstintresserade). Man startade en facebook-grupp där ungdomar kan anmäla sitt intresse att delta och följa vad som är ”på gång”. Projektledarna beskriver gruppen som lätt att komma med och delta i. Exempelvis kom tre nya ungdomar med strax innan Ljusfestivalen där D.I.O.R. hade projekt som man ungdomarna planerat och utvecklat men som de nytilkomna kunde vara med i. Utöver facebook som kontaktyta är projektledarna ute på skolor och fritidsgårdar och informerar om D.I.O.R. så att ungdomar blir medvetna om vad projektet innebär, så att man kan delta om man är intresserad.

Samverkan och förankring

I och med att D.I.O.R. är ett projekt som dels vänder sig mot ungdomar och dels har en inriktning mot offentlig utsmyckning, så finns kontaktytor i flera aspekter mot flera olika kommunala förvaltningar och kommunala bolag. Dels mot sådana som kan vara beställare av utsmyckning och dels mot sådana med näraliggande verksamheter. Samverkan är således en viktig faktor för att man skall ha rimliga förutsättningar bedriva sin verksamhet. Utifrån ledarnas perspektiv har man haft olika erfarenheter från denna samverkan. Man upplever att det fungerat tillfredställande med de aktörer som var med från början, LLT, Tekniska Förvaltning och AMF. Via dessa har ungdomarna beretts möjlighet att presentera sina projekt i det offentliga rummet i gångtunnlar, bussar, busskurer och på andra offentliga platser. Samtidigt önskar man att det funnits en samverkan med Kulturförvaltningen eftersom det är en näraliggande verksamhet med kunnande, resurser och arenor där ungdomar vara verksamma och kan visa upp sina projekt. Enligt projektledarna beror den uteblivna samverkan med kulturförvaltningen åtminstone delvis på att den tjänsteman som ansvarar för ungdomsfrågorna vid kulturförvaltningen har varit tjänstledig under en längre tid. Av den anledningen har man haft svårigheter med att veta vem man skall vända sig till för att få igång ett samarbete.

En annan erfarenhet är att arbetet med att samverka och förankra D.I.O.R. i viss mån har att göra med vilka tjänstemän och man möter i de olika verksamheterna. Det har hänt att man fått klartecken för att göra ett projekt på chefsnivå ett beslut som inte alltid nått ut i organisationen. En annan aspekt är att ledarna upplever att man fått arbeta en del med föreställningar bland vuxna som man mött avseende ungdomars förmåga att arbeta med konst och utsmyckning av offentliga platser. Dessa har förväntat sig att det skall handla om graffiti eller varit oroad för att ungdomarna inte skulle klara av det, eller ställt sig frågande till ”nyttan” med den föreslagna utsmyckningen. Efter de första de projekten och då D.I.O.R. blivit mer känt ”så blev det mindre av stångande med förvaltningar”. I de allra flesta fall har man dock fått ett ”proffsigt bemötande där tjänstemännen följt besluten utan lägga sina värderingar i det och det har funkat bra” (projektledare).

Förankringsarbetet har också inneburit att man som projektledare måste förhålla sig till olika kommunala uppdrag som vid en första anblick kan te sig motsägelsefulla. Polis och förvaltningar har samarbeten om att beivra och sanera klotter och otillåten graffiti. Andra

delar av förvaltningen skall istället främja ungdomars konstnärliga verksamhet och utsmyckning av offentliga rum där även graffiti förekommer. Sammantaget så har projektledarna upplevt att en hel del arbete har lagts ned på att få till en fungerande samverkan och att förankra projektet.

Projektledarnas syn på "Den lyssnade dialogen"

Enligt projektledarna inledde man arbetet i de olika projekten utifrån den modell som den lyssnande dialogen utgör, *"man hade det i bakhuvudet"*. Man inledde arbetet i grupperna med förklara för ungdomarna att det var deras idéer som skulle arbetas fram, *"vi började alltid så, första dagen trodde man knappt att de skulle säga något, vi fick understryka att det är deras ide, och de löste det"* (projektledare). Ledarna var närvarande, lyssnade och kom med synpunkter på ungdomarnas idéer och åsikter, gav feedback i riktning mot vad som verkade var rimligt och som skulle kunna fungera som konstverk och utsmyckning i en offentlig miljö. Denna process hade lite olika förlopp och innehåll beroende på vilka ungdomar som ingick i gruppen. Vissa hade konstnärliga erfarenheter andra saknade sådana. En del var väldigt talföra med starka viljor, andra var mindre talföra, medan en del tyckte *"jag har inga idéer, jag gör som ni säger och vill fixa med det ni bestämmer, man ville vara en sorts grundarbetare"* (projektledare som citerar en ungdom). Enligt projektledarna fann ungdomarna efterhand olika roller i arbetsgrupperna som man trivdes med. När det gäller den lyssnande dialogen blev den tillämpad i praktiken utan att man som ledare egentligen reflekterade över den. Detta berodde i sin tur på arbetssättet med att ungdomarna skulle arbeta fram idéerna med stöd och handledning av ledarna, vilket på ett "naturligt" sätt blev den lyssnande dialogen och *"ja, vi tycker nog att vi sett alla i gruppen, vi har verkligen försökt göra det i alla fall"*.

En annan aspekt av den lyssnande dialogen var samtalen mellan ungdomar och ledare som inte hade med själva projektet att göra. Dessa samtal kunde handla om olika bekymmer och problem som ungdomarna hade, att någon lyssnade på dem. Vissa av ungdomarna upplevdes ha ett större behov av vuxenkontakt. Denna typ av dialog är också väsentlig för att skapa ett sammanhang där ungdomar upplever sig ha plats, någonstans att passa in och ta vägen efter skolan. I sin förlängning kan sådana "dialoger" också leda till att ungdomars "olikhet" inkluderas i gruppen och utvecklar deras förmåga att våga göra sin röst hörd.

Projektledarnas syn på ungas upplevelse av delaktighet och inflytande

Upplevelsen av delaktighet kan betraktas ur två aspekter. Dels att ungdomarna upplevde delaktighet och inflytande i själva projektet och dels i ett vidare socialt sammanhang, att man kan påverka och ha inflytande i lokalsamhället.

När det gäller den första aspekten hade ungdomarna hade ett mycket stort inflytande i de projekt som man skulle genomföra enligt projektledarna ”*det är deras fritid och det är dom skall bestämma*” (projektledare). Man menade också att ungdomarna var ”*först förvånade, de tog ett tag innan de fattade, att man faktiskt förstod att man skulle få göra verket*” (projektledare). Insikten hos ungdomarna att projektet skulle förverkligas, d.v.s. att deras arbete skulle utsmycka en offentlig plats, utifrån deras ide och av dem ”*gav en annan tyngd*” (projektledare) till det arbete man gjorde. Projektledarnas intryck är också att alla ungdomar som enskilda individer var delaktiga och hade inflytande i processen i den utsträckning man själv önskade och i arbetet med att framställa och förverkliga ett objekt. Även om ungdomarna hade stort inflytande så fanns en begränsning enligt projektledarna. Den plats, yta eller objekt som skulle utsmyckas var bestämd på förhand av projektledarna och genom det ”*sätter vi spelreglerna*” (projektledare).

Vänder man blicken till den andra aspekten om delaktighet och inflytande i lokalsamhället menade projektledarna att känslan av delaktig i viss mån manifesterades i det objekt som fick pryda en plats i ”*det offentliga rummet ger boosten, direkt respons, man syns, tas på allvar*” (projektledare). Exempelvis var de ungdomar som ”*gjort busskurer stolta*” (projektledare) och den tolkning som projektledarna gjorde var att ungdomarna verkligen kände att de hade bidragit till försköna ett objekt. Detta ledde i sin tur till en känsla av delaktighet och inflytande som den utsmyckade busskuren blev en synlig och konkret bekräftelse på.

Inflytande och möjligheten till att påverka tog också andra konkreta former. Ungdomarna fick presentera sina projekt för dem (t.ex. Tekniska förvaltningen) som beställt en utsmyckning, motivera och argumentera för sina idéer. Ungdomarna var väl förberedda med noggranna skisser för att kunna få gehör för sina förslag. Projektledarna betonade för ungdomarna om betydelsen av att vara väl förberedda och stöttade dem med rejäla granskningar av deras arbete och förslag på förändringar. Även om man presenterade väl genomarbetade förslag som fick godkännande och stöd så menad projektledarna att man försökte förbereda ungdomarna på att ”*det kan komma ett motstånd, man måste jobba vidare med sin ide' och kanske möta dom (beställarna) halvvägs. Det är i det offentliga rummet, man måste tänka på det t.ex. inte är stötande*”. Ungdomarna fick genom detta förfarande konkreta erfarenheter av att man kan påverka, i detta fall utsmyckningen av ett offentligt rum. Att träna på att presentera och argumentera för sin sak skedde också i samband med när man var ute och arbetade med att färdigställa sitt alster, t.ex. målning av en busskur. Många stannade och frågade om vad de gjorde och ungdomarna berättade om bakgrunden till sitt arbete och vad det skulle bli. Enligt projektledarna kan man säga ungdomarna lärde sig ”*att man har rätt att ta plats*”, d.v.s. man gör sig delaktig och har möjligheter att påverka om man gör det på ett rimligt sätt.

Vid ett par tillfällen hade dock ungdomarna svårare att förstå varför man fick ”motstånd”. I det ena fallet som nämnts ovan var det att man inte fick någon som man upplevde det rimliga förklaring till varför ett förslag på projekt avlogs. I det andra fallet upplevde ungdomarna att en överenskommelse bröts då en beställare ville ändra på utformningen av utsmyckningen när den höll på att färdigställas. Detta trots att denne i förhand hade godkänt en noggrann skiss som visade hur det färdiga resultatet skulle se ut.

Ledarnas syn på ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer

I ledarnas perspektiv var den kreativa processen en av de viktigaste utgångspunkterna för arbetet med D.I.O.R. ”*projektet skulle ju vara helt ointressant om det inte är utifrån ungdomarnas idéer*”. Projektledarna ansåg att man verkligen försökt arbeta på ett sätt som öppnar upp ungdomarnas kreativitet att ”*unga uttrycker sig mer på sina egna villkor*”. För att nå fram till en process inte begränsade ungdomarnas kreativitet fick ledarna arbeta med ungdomarnas föreställningar kring vilka krav som gäller den konstnärliga nivån för offentlig utsmyckning ”*man trodde att man måste måla en Rembrandt eller göra en Rostboll*” (Projektledare). Istället försökte projektledarna tillsammans med ungdomarna skapa ett sammanhang där ungdomarnas arbete och kreativitet inte skulle begränsas av måttstockar som mäter prestationer i rätt och fel och med smala ramar över hur objekt skall vara utformat. Ambitionen var att ”*öppna upp för att tänka kreativt*” (Projektledare), vilket man upplevde att ungdomarna också gjorde efter att de kommit igång med att reflektera och jobba med olika idéer. Ungdomarna fick också idéer kring nya projekt när de var ute på fältet och arbetade med att färdigställa ett objekt, exempelvis att utsmycka ett sophus som man såg i närheten. Ett par av ungdomarna håller för närvarande på att utveckla egna projektidéer. Projektledarna ville dock framhålla det ändå fanns regler att förhålla sig till för ungdomarna, i och med att utsmyckningar skulle utsmycka en offentlig miljö, kreativiteten var därmed i viss mån tvungen att stämmas av mot en vuxenvärld.

Ungas känsla för trygghet och attraktivitet/ Minskat klotter och skadegörelse

I vilken mån som D.I.O.R. bidragit till att ungas känsla av trygghet och attraktivitet blivit större och fört med sig att klotter och skadegörelse minskat är inte möjligt att bedöma utifrån denna utvärdering. Däremot kan man från projektledarnas sida konstatera att det bara var ett verk som utsatt för skadegörelse. Denna bestod, av en okänd ”tagg” som var lätt att ta bort. Övriga verk har fått vara ifred. Om detta beror på att andra ungdomar har större respekt för utsmyckningar som man vet att ungdomar gjort eller om man tycker att utsmyckningen har en

för snygg helhet som man inte vill förstöra får vara osagt. Utan tvekan så upplever ungdomarna som deltagit i D.I.O.R. att deras konst har gjort det offentliga rummet attraktivare.

Reaktioner från andra "vuxna"

Den bild som ges av projektledarna är att det inte är ovanligt att det bland "vuxna" finns en föreställning om att ungas gatukonst och offentlig utsmyckning är detsamma som graffiti. Graffiti är värdeladdat eftersom det förknippas med klotter och "tags". När D.I.O.R. inleddes var graffitikonstverket på Uddebo under uppförande och det fanns en diskussion i media huruvida det var ett rimligt med ytterligare ett projekt som "sätter sprejburkar i händer på ungdomar" (Projektledare). Projektledarna framhåller dock att denna diskussion drevs av en enskild aktör men blev tämligen långdragen. Sannolikt påverkade denna debatt D.I.O.R. så att ett av de tilltänkta projekten under det första året inte blev av. Detta är egentligen en av få kritiska/negativa synpunkter man fått även om det funnits bekymrade kommentarer om man verkligen kommer att klara av projektet och en oro för att färdigt objekt kommer att utsättas för skadegörelse.

Generellt upplever projektledarna att man fått mycket positiva reaktioner och synpunkter av vuxna. Detta gäller såväl från beställare av projekt, från media som från vuxna som pratat med ungdomarna i samband med att arbetat med ett projekt, exempelvis att måla en tunnel eller busskur "Oj att det kunde bli så här fint" är en representativ kommentar enligt projektledarna som sammanfattar reaktionerna ungdomarna fått med "otroligt fin respons på av omgivningen på busskurer och annat". Man har också varit positiva till att ungdomarna har jobbat med andra uttryck än graffiti. Ledarna för projektet har arbetat med att presentera och sprida information om ungdomarnas arbete. Ett led i detta är att man haft invigningar/vernissage där man bjudit in beställare (LLT, Tekniska förvaltningen), media, ungdomar och föräldrar när ett projekt/objekt är färdigställt. Vid dessa tillfällen har ungdomarna fått, som projektledarna uttrycker det, en "fantastisk respons". Den positiva responsen har enligt ledarna varit viktiga ungdomarna "Man ser hur de växt av att sätt upp i dom här grejorna i en offentlig miljö, det har varit en ganska 'big deal' för dem". Förutom att ungdomarna får en positiv bekräftelse på vad de åstadkommit så är en annan konsekvens att ungdomar är kapabla att bidra till att göra det offentliga rummet attraktivare, "det kommer in i folks föreställningsvärld" menar projektledarna och syftar på en "vuxen" allmänhet. En annan aspekt som projektledarna lyfter fram är att de som beställt uppdrag (LLT, Tekniska förvaltningen) också får ut ett värde av ungdomarnas arbete och insatser. Dels i form av ett attraktivare offentligt rum och dels övervägande positiv respons från medborgare och medier och slutligen att man sannolikt tjänar ekonomiskt om kostnaden att måla en gångtunnel jämförs med att sanera den.

Fortsatt utveckling av D.I.O.R

På frågan om hur man vill fortsätta att utveckla D.I.O.R. (utöver hur man arbetar idag) om projektet övergår till att bli en permanent verksamhet anger projektledarna följande områden:

- Utveckla nätverk och samverkan med kulturförvaltning och näraliggande verksamheter som är riktade till ungdomar, exempelvis galleri "Lilla Syster"
- Samverkan med fler förvaltningar som kan fungera som beställare av projekt (utsmyckning)
- Fortsätta att arbeta med lite äldre ungdomar (15-19 år) och komma in mer i skolan för att informera och nå ungdomar som inte besöker fritidsgårdar
- Försöka skapa en fast punkt, en neutral mötesplats för verksamheten där man driva en kreativ verkstad

Sammanfattningsvis menar projektledarna att det "finns ett sug bland ungdomar efter både fritid och kultur" och att en samverkan mellan förvaltningar som arbetar med dessa frågor och ungdomar, skulle innebära bättre möjligheter att möta ungdomars behov och bidra till en mindre sårbar och hållbarare verksamhet.

Slutsatser och måluppfyllelse

När det gäller att nå de uppsatta målen "ungas upplevelse av delaktighet och inflytande" och "ungas upplevelse av möjlighet till kreativa processer" så är det rimligt att beskriva det som en god måluppfyllelse. Resultaten från enkät och intervjuerna med ungdomar och projektledare korresponderar väl mot varandra pekar mot att ungdomarna i stor utsträckning upplevt en delaktighet och ett reellt inflytande. Detta gäller även målsättningen att ungdomarna skulle kunna utveckla och uppleva kreativa processer.

Den lyssnade dialogen har också fungerat som metod i arbetet med att dels etablera en kreativ arbetsprocess bland ungdomarna, samt fungerat i syfte att få ungdomarna delaktiga och uppleva inflytande, vilket återspeglas i intervjuerna med ungdomarna. Metoden har således fungerat även om den efterhand blev en naturlig praktik som man inte reflekterade över i någon större utsträckning. Möjligen kan man utveckla metoden ytterligare där de olika momenten medvetandegörs för ungdomar och ledarna, att man stannar upp och reflekterar över processen.

Målen att öka "ungas känsla för trygghet och attraktivitet" och att "minskat klotter och skadegörelse" har inte utvärderats utan diskuterats ovan utifrån några iakttagelser och synpunkter bland ungdomar och projektledare. De indikationer som finns i dessa iakttagelser talar för att ungdomarnas offentliga utsmyckning inte har lockat till mer klotter eller att deras

blivit utsatta för skadegörelse, en välvillig tolkning utifrån detta underlag skulle således vara att ungdomars offentliga utsmyckning har potentialen att minska klotter och skadegörelse. Det bör återigen framhållas att andra data måste samlas in för att kunna belysa denna frågeställning vilket också gäller målet ”*ungas känsla för trygghet och attraktivitet*”. När det gäller upplevd attraktivitet är det dock ingen tvekan om att ungdomarna som arbetat med utsmyckning inom D.I.O.R. upplever att det offentliga rummet blivit attraktivare genom deras verk. Av de positiva reaktionerna som ungdomarna fått på sina utsmyckningar i media, bland vuxna och från beställare så är det inte orimligt ett orimligt antagande tämligen många kommuninnevånare har samma uppfattning.

Generellt gav de medverkande ungdomarna projektet mycket goda omdömen till, handledare, projektledare, andra ungdomar i projekten, andra vuxna, beställare samt aktiviteterna i sig. Ungdomarna var också angelägna om att verksamheten D.I.O.R. skall få fortsätta eftersom projektet svarar upp mot behov som är svåra att få tillgodosedda i andra sammanhang.

En annan slutsats är att projekt som D.I.O.R. vars verksamhet och innehåll tangerar flera olika kommunala förvaltningars ansvarsområden, borde vara en gemensam angelägenhet. Om verksamheter av detta slag skall vara långsiktigt hållbara krävs en samverkan mellan berörda aktörer. Man kan ta tillvara resurser på ett bättre sätt, nå fler ungdomar och i förlängningen ett attraktivare offentligt rum. Ambitionen till samverkan är uttalad av projektledarna och är angelägen utveckling för att fortsättningsvis bedriva verksamheten med D.I.O.R.

Sammanfattnings vill vi framhålla att D.I.O.R. är en verksamhet som har nått upp till de målsättningar som undersökts i denna utvärdering och är en verksamhet som är uppskattad av ungdomar.

Källor:

Svensson, L. et. Al, (2009). *Lärande utvärdering genom följeforskning*. Studentlitteratur AB, Lund

Elektroniska källor:

Ungas internationella rörlighet, inkludering och Ung och Aktiv i Europa:

http://www.vgregion.se/upload/Folkh%C3%A4lsa/policy/arbetsdeltagande/Ungas%20internationella%20r%C3%B6rlighet_inkludering%20och%20Ung%20och%20Aktiv%20i%20europa.pdf

Hämtat 2013-12-01

Ungdomsstyrelsen- Ung och Aktiv i Europa

<http://www.ungdomsstyrelsen.se/publikationer/projekt/uaie> Hämtat: 2013-12-01

Socioekonomiskt bokslut

Inledning

I denna del av projektrapporten presenteras de socioekonomiska vinster samhället kan få av att driva ett projekt av detta slag. Här tydliggörs även vad begreppet socioekonomi innebär och varför ett sådant perspektiv är av betydelse. En kort redogörelse av D.I.O.R kommer även att presenteras innan den socioekonomiska analysen redogörs.

I bokslutet används orden *tagg*, *klotter* och *utsmyckning*. Med *utsmyckning* menas en målning, skulptur eller annan estetiskt uttrycksform som på ett eller annat sätt smyckar och förändrar en plats. Med *klotter* används regeringens definition av ordet som är "bild eller ristning som olovligen anbringats på plats eller föremål".⁸ Med ordet *tagg* menas en signatur, ofta förekommande vid en större graffitimålning.

D.I.O.R

D.I.O.R -Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet är en folkhälsosatsning som drivs av Luleå kommun och fritidsförvaltningen i samarbete med Luleå lokaltrafik och Tekniska förvaltningen. Ytterligare aktörer i projektet är arbetsmarknadsförvaltningen (feriejobb), barn- och utbildningsförvaltningen (skolor i prioriterade områden), samt estetisk inriktning på gymnasiet. Projektet är tvåårigt och riktar sig till unga i åldern 13-19 år. För att få unga att bli inkluderade i samhället arbetar projektet D.I.O.R på att ta tillvara på de ungas förmågor och uttryckssätt.

Projektet syftar även till att stärka ungas möjlighet till social och kulturell delaktighet i det offentliga rummet. Idag sker utformning och utsmyckning till största delen av vuxna. Ett av målen och en förhoppning är att unga ska trivas och stanna kvar i Luleå. Staden ska attrahera till besök och inflyttning. Genom att aktivt involvera unga i utformning och

⁸ Klotterförebyggande åtgärder En idéskrift om att tänka parallellt. IDÉSKRIFT NR 13, BROTTSFÖREBYGGANDE RÅDET, http://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f1800013071/1311841689699/2005_1_ideskrift13_klotterforebyggande_atgarder.pdf, 2013-11-21.

utsmyckning av det offentliga rummet skapas en känsla av personlig utveckling, tillhörighet, stolthet och nytänkande. En attraktiv miljö bidrar även till minskad skadegörelse och klotter.

Under arbetets gång i projektet har fokus lagts på att unga ska få presentera sina idéer och tankar till de vuxna som har hand om de offentliga objekten. Syftet med detta är att öppna upp mellan generationer men även att unga ska få lära sig hur man presenterar en tydlig idé. Genom det vill vi visa på den väg som även unga kan gå för att påverka i sin närmiljö.

Projektet har en kostnad på 1 550 000 kronor som läggs ut över en två års period.

Vad är socioekonomi?

Socioekonomi är en relativt ny företeelse inom den offentliga sektorn. Ingvar Nilsson och Eva Nilsson Lundmark förklarar begreppet som ett synsätt med tillhörande modeller och en strukturerad databas. Med dessa verktyg kan man beskriva, analysera och värdera samhällets kostnader för olika former av utanförskap.⁹

Genom att utvärdera en verksamhet så kan man med hjälp av en socioekonomisk analys se över verksamhetens kostnader och värdera dessa utifrån om insatser inte görs. Vart gör pengar mest nytta? Är det i en tidig insats i en persons liv eller i ett senare skede?

Alla beräkningarna som gjorts i denna socioekonomiska beräkning utgår från Ingvar Nilsson och Anders Wadeskogs utarbetade socioekonomisk kalkylmodell.

Varför ett socioekonomiskt bokslut?

Med ett socioekonomiskt synsätt av D.I.O.R projektet är det av vikt att åskådliggöra vad en insats som denna kan leda till i det långa loppet. De pengarna som satsas idag kan leda till att vi inte behöver betala för en annan insats i framtiden.

⁹ ATT BYGGA RELATIONER MED RESPEKT, Utvärdering av Stigprojektet ur ett socioekonomiskt perspektiv och ur ett samverkansperspektiv, Eva Nilsson Lundmark & Ingvar Nilsson/OFUS 2013-02-20

Detta bokslut visar på vad projektet har kostat och här ställs dessa faktiska kostnader mot andra faktiska kostnader som kan beivras med projektet. Bokslutet visar även på den sociala vinsten av att styra bort en individ från ett utanförskap.

Det som presenteras här nedan är kostnaden för en gångtunnel och en busskur, utifrån en socioekonomisk analys. Vad kostar de att utsmycka jämfört med att sanera? Vi ser även på kostnaden för unga i utanförskap och vilken kostnad som kan utebli om vi med hjälp av projektet "räddar" en ungdom från ett utanförskap.

Exempel ur D.I.O.R projektet

Under sommaren 2013 arbetade 30 unga med D.I.O.R som feriearbete. Under första perioden arbetade 11 unga med att måla en gångtunnel och en busskur på området Hertsön i Luleå kommun. Under andra perioden var det 9 unga som arbetade med en gångtunnel på Hertsön och den tredje perioden var den 10 unga som arbetade med utsmyckningar i tre av Luleå lokaltrafiks ledbussar och en busskur på Porsön. Nedan presenteras nu titta på kostnaden för en utsmyckning av en gångtunnel.

De kostnader som vi har haft under utsmyckningsarbetet är för material, ferielöner och ledarlöner. Arbetet tog tre veckor att utföra.

Gångtunnel

	Kostnader	Uteblivna kostnader ¹⁰	
Material	14 500		
Ferielöner	54 450		
Ledarlöner	62 880		

¹⁰ Med uteblivna kostnader menas kostnaderna som de olika förvaltningarna sparar genom D.I.O.R projektet

Men om man se på Luleå kommuns policy om just feriearbete för unga är det så att alla unga som går 9:an till 2:a året på gymnasiet har rätt till ett feriearbete via kommunen, om man inte får ett arbete via en annan aktör. De 54 450 kronorna som lagts på lön under arbetet skulle, även om projektet inte funnits, betalats ut.

Kostnaden för att sanera en gångtunnel i Luleå kommun är 25 000 kronor per saneringstillfälle. Tekniska förvaltningen i Luleå kommun sanerar dock inte gångtunnlarna på grund av att man upplever att de klottras ner direkt efter saneringen. Den gångtunnel som gjordes första feriearbetsperioden blev utsatt för en så kallad tagg som vi inom två månader kunde åtgärda med överbliven färg från själva arbetet. En kostnad i färg på ca 100 kr om vi skulle köpt in det igen. Samtidigt kan man även se själva utsmyckningen som en sanering samt en förebyggande åtgärd eftersom målningen tar bort det klotter som finns på platsen.

Under 80-talet målades en av de centrala gångtunnlarna i Luleå av då aktiva graffitimålare. Gångtunnelns målningar är fortfarande kvar. Under åren har det tillkommit taggar men tack vare målningen så blir de inte lika utmärkande som på en ren omålade yta. På bostadsområdet Tunastigen har man sedan renoveringen av området den stora Pirak målningen som pryder gavlarna av två lägenhetshus. Denna målning har inget klotter på sig. Även gaveln på ett stort parkeringsdäck på området är målat med graffiti.

Gångtunnel

	Kostnader	Uteblivna kostnader	Summa
Material	14 500+ 100		14 600
Ferielöner	54 450	54 450 ¹¹	0
Ledarlöner	62 880 ¹²		62 880
Sanering		25 000	-25 000

¹¹ Denna kostnad har AMF till ferielöner, oavsett om D.I.O.R projektet funnits eller ej.

¹² Totalkostnad inkl. arbetsgivaravgift, sociala avgifter samt försäkring

Total summa			52 480
-------------	--	--	---------------

Sammanfattning

Om vi går tillbaka och ser på kostnaden för en utsmyckning av en gångtunnel så är kostnaden 52 480 kronor. I denna kostnad finns materialkostnaden som tekniska förvaltningen betalat och personalkostnaden för två ledare som fritidsförvaltningen betalat. Lönen för de feriearbetande ungdomarna har räknats bort eftersom den skulle ha betalats även om inte utsmyckningen gjorts. En saneringskostnad har också tagits bort på grund av den sanering som projektet utfört.

I Luleå kommun finns ca 70 gångtunnlar. Tekniska förvaltningen är de som ansvarar för underhållet av gångtunnlarna i kommunen. De har valt att inte sanera gångtunnlarna på grund av att de upplever att klottret som saneras återkommer direkt efter en sanering. Om vi antar att tekniska förvaltningen skulle sanera alla gångtunnlar i kommunen, en gång per år så är kostnaden 1 750 000 kronor. Genom att utsmycka gångtunnlar på olika bostadsområden i kommunen så kan vi sänka en sådan saneringskostnad. Om en utsmyckad gångtunnel motverkar klotter på just denna plats har vi sparat en kostnad på 25 000 kronor för kommunen.

Det som är svårt att räkna på är det mervärde i form av en vackrare och mer trivsamt plats som utsmyckningarna har bidragit till. Värdet för de unga att få vara med och göra ett avtryck i det offentliga rummet i sin stad är också någonting som skapar en tillhörighet till sin kommun som också är svårt att prissätta. Vi kan inte heller ta med i beräkningarna vad kommunen sparar i saneringskostnader på ett år eftersom man inte arbetar med att sanera gångtunnlarna frekvent. Det vi kan säga är att det positiva bemötande och de beröm som de unga har fått under utsmykningsarbetet varit betydelsefullt. Samtal med förbipasserande och uppmärksammandet i media, både lokalt och regionalt har varit stort och stärkande samt utvecklande för de unga. Samtidigt blir utsmyckningen någonting sevärt och en förbättring av området.

En ungdoms syn på projektet

Vi har intervjuat en av de unga som deltagit i projektet vid ett flertal tillfällen.

All text nedan är skrivet av den intervjuade och ej redigerat.

Ålder: Jag är nyfyllda 18 år gammal.

Kön: man

Vart är du uppväxt: Hertsön, Luleå

Hur ser din familjesituation ut:

Mina föräldrar flyttade isär 2006, då var jag 11 år, och har bott hos min moder sedan dess. Jag besöker såklart min far titt som tätt, dock lite mindre än vad jag själv velat nu när han flyttat till Porsön. Den största skillnaden är att han tidigare bodde i centrum av Luleå, nära min skola, vars jag lätt kunde titta förbi när jag kände för det.

Hemma bor jag som tidigare nämnt med min moder, och min hund. Vi hjälps åt i hemmet, står nära varandra och finns för varandra.

Hur kom du i kontakt med D.I.O.R/ Berätta om din upplevelse av att arbeta med projektet:

Under första året av gymnasiet tog jag kontakt med skolans bildlärare. Jag var, och är, intresserad i konst och ville ha någon att tala med när det gäller konst. Bildläraren pratade om att starta ett projekt vid namn Delaktighet och Inflytande i det Offentliga Rummet sommaren mellan första och andra året jag gick på gymnasiet. Hon frågade om jag var intresserad, och såklart var jag det! Under sommaren blev hon min handledare när jag sommarjobbade för D.I.O.R, hon var Anna Timfält, som håller i projektet fortfarande idag.

Hon slutade som bildlärare på skolan, men vi höll fortfarande kontakten genom D.I.O.R, och jag fick plats hos D.I.O.R's sommarjobsprojekt en sommar till. Detta sommarjobb saknar jag dagligen och önskar verkligen jag fick sommarjobba ett år till, synd att jag går ut gymnasiet till sommar! Vilken otrolig närhet jag fick med mina jobbkamrater, vi hade mycket kul de tre, snabba veckorna vi jobbade tillsammans.

Efter sommarjobbet har jag ständigt hållit kontakt med Anna inom D.I.O.R på fritiden, varit med och "hjälpt" så mycket som möjligt i projekt för jag tycker detta är en sannerligen bra

grej för unga att investera tid i. Jag peppar ungdomar att fara och kolla vad D.I.O.R är för något, att de kan hjälpa till att utsmycka Luleå!

Jag har även fått hjälp via Anna, att få ett litet jobb. En familj ville ha graffiti på i ett rum som de renoverade, de fick tag i Annas nummer och hon rekommenderade mig. Tack vare detta kan jag ha en ljus framtid när det gäller min karriär i att måla. Folk ser vad jag gör, och allt fler kanske vill ha en vägg målad i sitt hem i framtiden. Allt detta för att jag haft kontakt med D.I.O.R och blivit rekommenderad där ifrån.

Nu må jag kommit lite ur spår, men detta är hur mycket jag gillar D.I.O.R. Detta är öppet för alla, och gratis för ungdomar att komma och ha roligt. Detta har hållit mig kvar i D.I.O.R.

Feriejobb och aktiviteter under åren:

Som nämnt har jag sommarjobbat för D.I.O.R två somrar i rad, de sista två somrarna jag får sommarjobba och jag är väldigt glad att jag fick dessa platser! Snarare kanske jag bör säga feriejobb istället för sommarjobb.

Sammanfattning

Om vi tittar på denna unga Luleåbo så kan vi direkt konstatera skillnader.

Välfärdsredovisning 2012¹³ visar tydligt att förutsättning för en ung på området Hertsön inte har samma förutsättningar som en ung i området Sunderbyn.

D.I.O.R har också gett denna ungdom ett mervärde i sitt feriejobb. Genom att få arbeta tillsammans med andra unga som har ett liknande intresse har projektet erbjudit någonting unikt, samtidigt som en bra kontakt med arbetskamraterna också varit viktig och kan ha lett till nya vänner. Projektet har även hjälp hen till möjligheten att utveckla sitt kreativa arbete utanför projektet.

¹³ Välfärdsredovisning 2012, Luleå kommun sidan 49

Om vi "räddar" en enda unge

Under projektets gång har arbetet bedrivits tillsammans med huvudsakligen fyra av de tio fritidsgårdar som finns i Luleå kommun, Örnäset, Hertsön, Tuna och Råneå. Dessa fritidsgårdar är öppna verksamheter där unga kommer och går som de vill. Många unga besöker frekvent fritidsgården medan andra besöker mer sporadiskt. Under höstterminen 2012 hade dessa fyra fritidsgårdar en sammanlagd besöksstatistik på 10 556 st. Under vårterminen 2013 var siffran 9248 st.¹⁴

D.I.O.R projektet har av dessa 19 804 ungdomar mött cirka hälften, 9 902 st. Mötena har varit av varierande typ, allt från att finnas som en extra ledare på fritidsgården, till att aktivt varit involverad i en utsmyckning.

Varje år kliver 13 000 unga i Sverige ut från skolan in i ett utanförskap¹⁵. Med den siffran i åtanke kan man föreställa sig att ett antal av de unga som vi möter i verksamheten kommer att hamna i ett utanförskap.

När man ser på antalet aktiva deltagare som arbetat i projektet mer än vid ett tillfälle har vi en siffra på ca 50 unga. Om D.I.O.R projektet hjälper en av dessa 50 ur ett framtida utanförskap, vad har då samhället sparat i uteblivna kostnader?

Här nedan presenteras två olika scenarier av unga med olika problematik som i vissa fall också leder till ett fortsatt utanförskap i det vuxna livet. De beräkningar och diagram som kommer att presenteras utgår från projektkostnaden för D.I.O.R som haft en kostnad på

1 550 000 kronor. I beräkningarna har 52 % av kostnaden lagts på det första året och de resterande 48 % under år två. Eftersom projektet ska vara till för att beivra utanförskap så har vi räknat på att de uteblivna kostnaderna av det utanförskap som vi presenterar succesivt avtar under en treårsperiod och sen försvinner helt för den berörda personen.

Grafen nedan visar en ung tonåring, 13-20 år, med stora insatser från till exempel skolan och socialen. Siffrorna för denna person är framtagna i en studie av vad en genomsnittlig ungdom mellan åldern 13 - 20 år med en neuropsykiatriskdiagnos, utan någon kriminalitet,

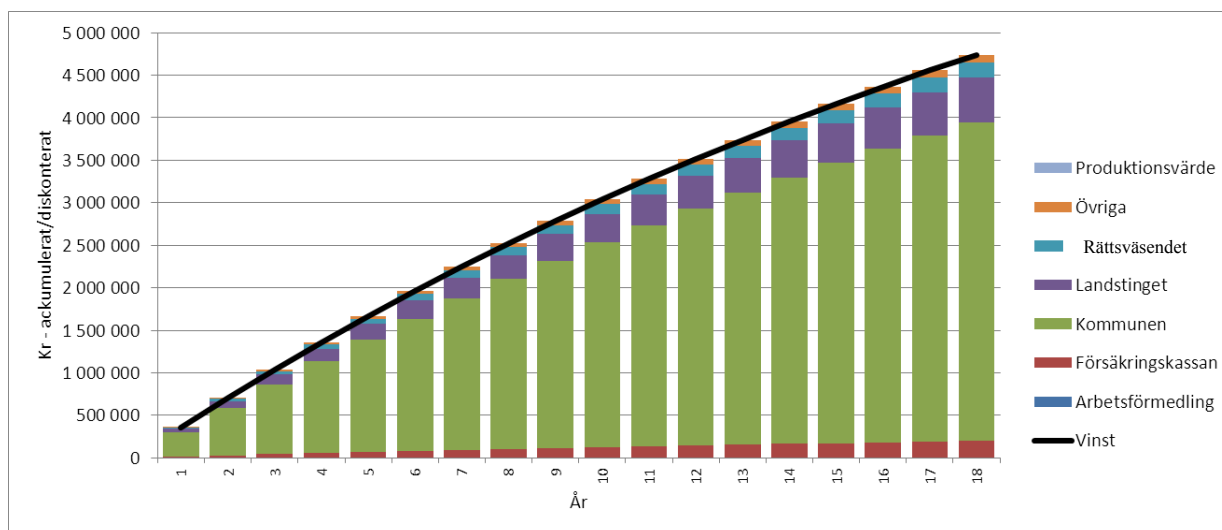
¹⁴ Ht -12 Örnäsets fritidsgård 2079 st, Råneå fritidsgård 1278 st, Hertsö fritidsgård 6013 st, Tuna fritidsgård 1186 st. Vt -13 Örnäsets fritidsgård 2024 st, Råneå fritidsgård 1500 st, Hertsö fritidsgård 4000 st, Tuna fritidsgård 1724 st.

¹⁵ Taget från föreläsning med Ingvar Nilsson om socioekonomiskberäkning, Idéer för livet 2013, Luleå.

kostar för samhällets olika instanser ¹⁶. Under ett år har denna ungdom genererat en kostnad på 360 200 kronor.

Graf 1

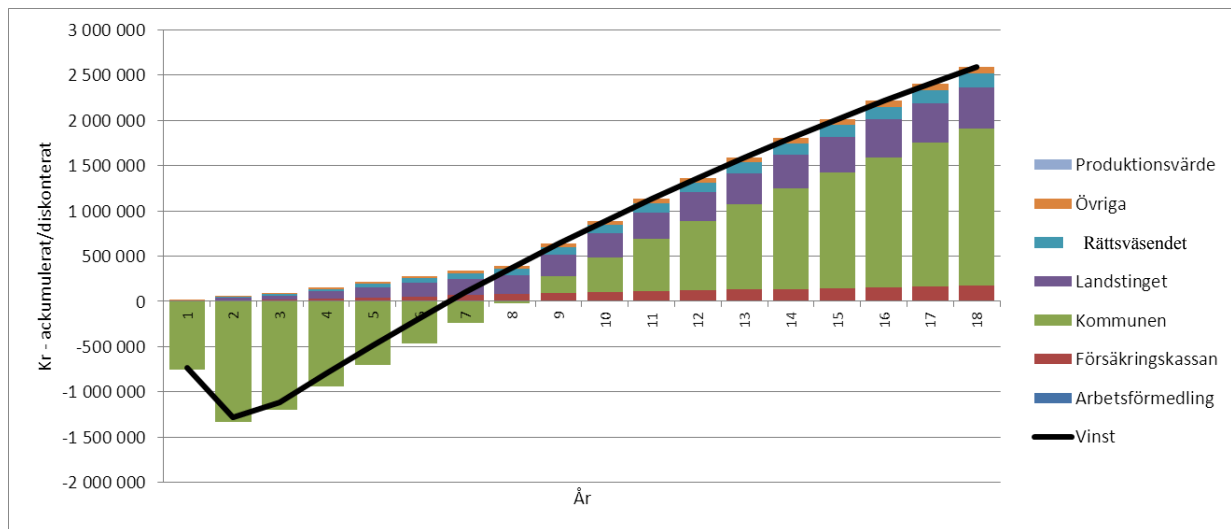

Ser man på kostnaden för projektet och att D.I.O.R hjälper denna tonåringen så kan samhället efter 7 år räkna tillbaka den kostnad som lagt på D.I.O.R projektet. (Graf 2) Vinsten är den uteblivna kostnad för de samhällsinstanser som annars skulle ha haft en kostnad. Kommunen som har stått för investeringen i projektet kommer under år 8 att ha fått tillbaka sin investering.

¹⁶ Excelfilen med data är framtagen en Socioekonomisk kalkylmodell Utbildning/Bas 2012-08-25, i Idéer för Livet av nationalekonomerna Ingvar Nilsson och Anders Wadeskog.

Graf 2

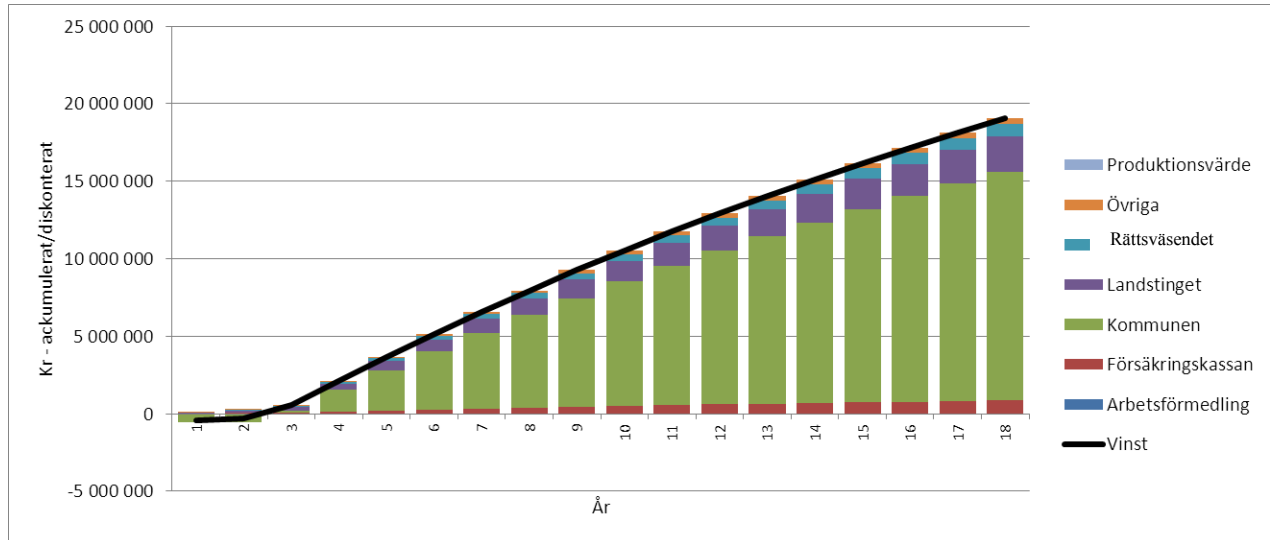

I beräkningen för grafen ovan beräknas att den unga under det första året av projektet fortfarande har en kostnad på 80% av den årliga kostnaden. Under år 2 och år 3 ligger kostnaden på 50% för att under år 4 och framåt helt vara eliminerad. Man kan även se på det som att projektet hjälper 4 unga minska sitt utanförskå med 25 % var.

Om D.I.O.R hjälper 10% av de 50 unga som varit aktiva inom projektet ser grafen ut så här. (Graf 3) Här har samma data använts som i den tidigare grafen, förutom att vi räknat på att bryta mönstret för 5 st unga.

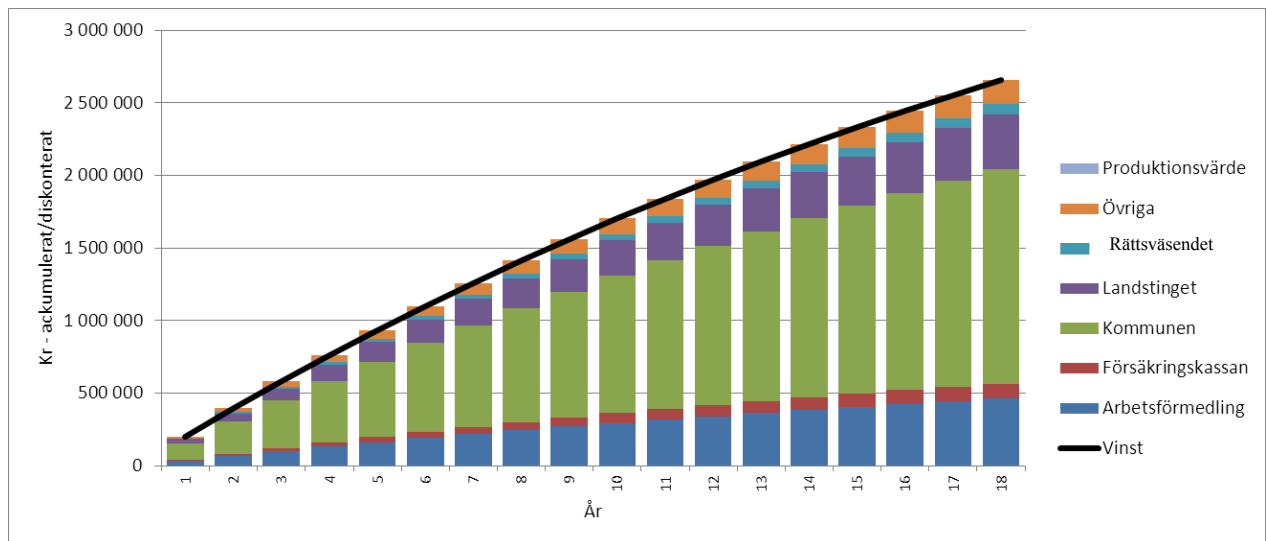
Graf 3

Av grafen kan man utläsa att kommunen har fått tillbaka investeringskostnaden på 3 år vilket innebär att kommunen går med vinst redan år 4.

Vissa av dessa unga med en problematik fortsätter in i ett utanförskap i vuxen ålder. När man ser på utanförskap för den unga i graf 1, så kommer denna troligen att fortsätta in i ett utanförskap i vuxen ålder om inga insatser sätts in. En ung vuxen som är arbetslös med någon form av psykisk diagnos har en kostnad på 201 883 kronor per år. Nedan presenteras en graf med detta scenario där man kan utläsa vad en person i ett sådant utanförskap kostar samhället. Detta är utan de kostnader som personen redan genererat som ung (graf 1). Här har vi inte räknat med det uteblivna produktionsvärde, så som skatter och konsumtion, som går tillbaka till samhället.

Graf 4

Slutsats

Det vi kan se när vi tittar på de beräkningar som presenterats här ovan är att det lönar sig att på lång sikt satsa på unga. Vi ser att kommunen måste satsa på tidiga insatser för att på sikt generera stor samhällsvinst som vi alla tjänar på. Många unga som idag lever på gränsen till ett utanförskap riskerar att inte bara hamna i arbetslöshet, utan även i kriminalitet, missbruk samt få tyngre psykiska problem. Graferna visar att de investerade medlen för projektet kommer kommunen att få igen år 7, om vi hjälper en ungdom tillbaka in i samhället.

Det är mycket svårt att ta fram och peka på vad kommunen tjänar i form av uteblivna kostnader i projektet D.I.O.R. Detta på grund av att det inte finns någon statistik i kommunen som visar på specifika saneringskostnader. Projektet arbetar utifrån en generell satsning vilket gör att vi inte vet de ungas bakgrund. De unga som söker sig till D.I.O.R kommer inte från till exempel socialtjänsten utan kommer helt på frivillig basis. Det vi vet är att det varje år kliver 13 000 unga från gymnasiet in i ett utanförskap¹⁷. Med den siffran i åtanke kan man föreställa sig att ett antal av de unga som vi möter i verksamheten kommer att hamna i ett utanförskap.

¹⁷ Taget från föreläsning med Ingvar Nilsson om socioekonomiskberäkning, Idéer för livet 2013, Luleå.

Vi som arbetat med projektet och de unga ute i verksamheten ser projektets mjuka värden som det mest väsentliga och viktiga, men de värdena är också mycket svåra att mäta. Vi har till exempel mött unga med komplicerade neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) som inom projektet hittat ett lugn och en acceptans bland andra som de annars inte är van att få. Vi har mött unga hbtq- personer som öppet kan vara sig själva utan att behöva förklara sig för de andra i gruppen. Vår upplevelse i arbetat med de unga har varit att trots att deltagarna har varit så olika har intresset för det kreativa tagit så stor plats att samarbetet och respekten för varandra blivit det centrala.

D.I.O.R projektet har även erbjudit någonting som inte funnits i Luleå kommun eller andra delar av Sverige; en fritidsaktivitet med riktning mot kulturyttrande och inflytande.

D.I.O.R har även inspirerat de unga in i det lokala kulturlivet.

Projektet har öppnat ett forum för unga att diskutera möjligheten till inflytande och delaktighet på sin fria tid. Samtidigt som de unga har arbetat i projektet kreativt så har det lyfts fram vilka möjligheter de unga medborgarna har i kommunen.

D.I.O.R, Luleå – Delaktighet och Inflytande i det Offentliga Rummet

Ett utvärderingsarbete

2013-10-28
Zandra Åkerstedt
Moa Lind
Tina Larsson

Psykologi S0044A
Luleå tekniska universitet
Institutionen för ekonomi, teknik och samhälle

Sammanfattning

Socioekonomiska uträkningar visar att utanförskap innebär sociala samt ekonomiska påfrestningar för samhället såväl som för den enskilda individen. D.I.O.R, Luleå – Delaktighet och Inflytande i det offentliga rummet är ett projekt framtaget av Luleå Kommun i samverkan med andra aktörer. Projektet syftar till att öka möjligheten för ungas delaktighet i det offentliga rummet samt att bidra till ungdomars personliga utveckling. Utvärderingens syfte har varit att undersöka om projektets aktiviteter/arbetsätt bidragit till ökad känsla av social och kulturell delaktighet samt personlig utveckling. Utvärderingen baseras på intervjuer samt inläsning av befintligt material. Projektet har inriktat sig mot ungdomar mellan 13-19 år genom kontakt via fritidsgårdar och gymnasieskolor inom kommunen. Ungdomarna har fått utrymme att enskilt och i grupp framta design för bland annat busskurer och gångtunnlar. Ungdomarna har sedan fått ansöka om tillstånd från respektive nämnd för genomförandet. Detta har bidragit till att flertalet ungdomar b.l.a. upplevt ökat inflytande i det offentliga rummet och att de har upprättat sociala nätverk. Vi har diskuterats kring ungdomarnas motivation och hur arbete med detta hade kunnat genomföras. Diskussion har även förts kring huruvida operationalisering av begrepp hade kunnat effektivisera projektets arbete.

Nyckelord: det offentliga rummet, delaktighet, inflytande, utanförskap, motivation

Abstract

Socio-economic calculations show that alienation involves social and economic strain on society as well as for the individual. DIOR, Lulea - Participation and influence in the public sphere is a project developed by Lulea Municipality in cooperation with other participants. The project aims to increase opportunities for young people in the public sphere and to contribute to young people's personal development. Purpose of the evaluation was to investigate whether project activities/practices contributed to the increased sense of social and cultural participation and personal development. The evaluation is based on interviews and reading of existing material. The project has focused on young people aged 13-19 years by contact through playgroups and secondary schools in the municipality. The young people have been spaced to individual and group produce a design including bus shelters and subways. The young people were then asked to apply for a license from the respective committee for implementation. This has contributed to the majority of young people among

other things experienced increased influence in the public sphere, and that they have established social networks. We have discussed about the young people's motivation and how to work with that could have been implemented. Discussions have also been held about whether operationalization of the concept had been able to streamline the projects work.

Keywords: public space, participation, influence, alienation, motivation

Innehållsförteckning saknas pågrund av nya sidnummreringar.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Utanförskap innebär påfrestningar och ekonomiska kostnader både för samhället såväl som för den enskilda individen. En socioekonomisk uträkning som gjorts visar på att utanförskap idag kostar samhället 17 miljoner kronor (Luleå.se).

D.I.O.R, Luleå – Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet är ett projekt som är framtaget av Luleå Kommun i samverkan med andra aktörer, däribland ungdomsgårdar och Luleå lokaltrafik, som syftar till att "/.../ stärka barn och ungas möjlighet till social och kulturell delaktighet i det offentliga rummet" och "Genom att aktivt involvera unga i utformning och utsmyckning av det offentliga rummet skapa [...] känsla av personlig utveckling, tillhörighet, stolthet och nytänkande" (Luleå.se). Projektet riktar sig till barn och ungdomar i åldrarna 13 till 19 år i hela kommunen.

D.I.O.R, Luleå har gett ungdomarna möjlighet att ta fram platser med berörda aktörer där olika utsmyckningar skulle kunna äga rum, ta fram planerade förslag på hur utsmyckningarna skulle kunna se ut på den aktuella platsen och sen presentera det för den berörda aktören. Utsmyckningar som ungdomarna har genomfört är bland annat ommålning av busskurer, gångtunnlar på Hertsön och utsmyckning i fem av Luleå Lokaltrafiks bussar (Luleå.se).

Projektet har även genomförts i andra kommuner, exempelvis i Norrköping och Mölndal. När projektet drevs i Norrköping fick ungdomarna tillstånd att utsmycka såväl privata som offentliga ytor med graffitimålningar. Sedan projektets början har man kunnat se förbättringar på så vis att det blivit mindre klotter och mindre saneringskostnader för både kommunala och privata aktörer genom att främja graffiti, då som en konstform. I Mölndal har man arbetat med unga tjejer med utländsk bakgrund, och projektet har bedrivits sedan 2008. Uttalande från projektledaren i Mölndal antyder att de flesta av de tjejer som deltagit i projektet idag studerar på universitet med inriktning mot samhällsengagemang, exempelvis psykologi, hälsovetare och fritidsledare (Luleå.se).

Att vi valde göra en utvärdering av detta projekt är dels till följd av de ekonomiska vinster som kan uppnås om projektet är fördelaktigt även för att gruppen ansåg dess syfte intressant, både ur ett samhällsperspektiv såväl som för den enskilde. Gruppen ansåg projektets arbete med att få unga att känna delaktighet i samhället vara viktigt och att detta arbete både kan ha kortsiktiga samt långsiktiga fördelar för såväl ungdomarna själva som för samhället i stort. Därav ansåg vi det viktigt att se närmare på hur det inom projektet har arbetats för att minska ungdomars utanförskap samt öka ungdomarnas delaktighet i de offentliga rummen.

1.2 Syfte och Frågeställning

Syftet med utvärderingen är att undersöka om aktiviteterna/arbetssättet bidragit till att öka ungdomarnas känsla av social och kulturell delaktighet i det offentliga rummet.

I vilken utsträckning har projektets aktiviteter lett till personlig utveckling, tillhörighet, stolthet och nytänkande?

1.3 Avgränsningar

Utvärderingen avgränsades till att enbart undersöka i vilken utsträckning de aktiviteter som framtagits i projektet bidragit till att uppnå målen. Därav har utvärderingen lämnat projektmålet om minskat klotter inom Luleå kommun utanför framställan, något vi från början även tänkte fokusera på.

2. Utvärderingsteori

2.1 Definition

Då detta arbete syftar till att göra en utvärdering är det viktigt att hålla isär och tydliggöra skillnaderna mellan utvärderingar och utredningar. Detta för att det inte ska uppstå missuppfattningar gällande de syften som finns med avsedd rapport.

Utredning syftar till att utveckla och insamla kunskap. Denna kunskap skall sedan utgöra underlag för vidare arbete. Det finns olika former av utredning och i Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer (Lundahl & Skärvad, 2011) redogörs det för kartläggning, beslutsförberedelse, konfliktlösning, förändring och bevaring av status quo. Utredningar startas som regel ur ett behov, förslag, en idé eller som följd av att någonting måste rättas till (Burell & Kylén, 2003). I Båda böckerna framgår det att utredningar allt som oftast resulterar i förslag på åtgärder eller handlingsplaner.

Utvärdering, likt utredning syftar till att användas i framtiden. Utvärderingar är bakåtblickande och ska tillhandahålla en tydlig beskrivning av fenomenet som ska utvärderas samt att detta fenomen skall jämföras och tilldelas ett värdeomdöme (Eriksson & Karlsson, 2012).

En utredning kan göras innan ett fenomen inträffar, som kartläggning av fenomenet eller för att komma med åtgärder. Utvärdering görs när ett fenomen har inträffat eller under dess skeende med syfte att beskriva fenomenet, utföra en jämförelse samt bedöma det inträffade.

2.2 Utvärderingsteori

Den målrelaterade utvärderingsmodellen syftar till att se till den relation som uppstår mellan de utfall som har noterats efter interventionen och de mål som på förhand förmulerats. Det finns olika typer av mål, de som riktar sig inåt mot den egna organisationen kallas för inomsystemliga och fokuserar mer på den egna produktionen och arbetssättet. Utomsystemliga mål är mål var syfte är riktat utåt mot brukargrupper och till den

förändring som organisationens arbete kan bidra med (Eriksson & Karlsson, 2012). Som författarna noterar kan det vara svårt att åtskilja de olika typerna av mål som är aktuella att utvärdera, dels för att det kan vara svårt att tyda vilka som gynnas av målet eller för att målen är för övergripande. Det kan även vara svårt att uttyda vilken typ av mål det rör sig om till följd av att målen kan ses som delmål mot ett större övergripande mål (Eriksson & Karlsson, 2012).

I denna utvärdering kan det nog ses som att det är ett utomsystemligt mål som ska utvärderas då projektets syfte är att ungdomarna (brukarna i detta fall) ska uppleva en större delaktighet och ett minskat utanförskap. Det skulle även kunna ses som ett delmål till ett övergripande inomsystemligt mål om kommunens egentliga syfte med projektet skulle vara t.ex. att minska sina ekonomiska utgifter på de poster som blir drabbade av utanförskapet. Denna perspektivproblematik är även det någonting som tas upp i boken, ur vems perspektiv ska man se på målformuleringen? Organisationens eller brukarens? (Eriksson & Karlsson, 2012).

En typ av målinriktad utvärderingsmodell är den som kallas måluppfyllelseanalys. Dess främsta syfte är att se om de mål som uppställdes innan interventionens införande har infriats efter det att interventionerna genomförts. Syftet blir då att i efterhand jämföra situationen efter interventionen mot de tidigare uppställda målen. Om situationen efter en intervention motsvarar det mål som framtagits kan man säga att måluppfyllelsen är god. För att man ska kunna göra en utvärdering med syfte att se till måluppfyllelse krävs det att målen är formulerade på så vis att det blir möjligt att uttala sig om dess uppfyllelse, helt, delvis eller inte alls (Eriksson & Karlsson, 2012).

En del av denna rapport baseras till stor del på måluppfyllelseanalysen, då det önskas ses om de mål som projektet jobbat utifrån har nåtts vid avslutandet av projektet. Det är inte enbart eftersträvat att se om målet har uppnåtts utan att se om de aktiviteter, insatser, som använts har varit gynnsamma för att nå målet. På så vis blir utvärderingen något av en tvåstegsutvärdering, där det först måste göras en utvärdering av hur arbetet har gått tillväga och vilka resultat som har kommit av detta. För att sedan i nästa steg se om dessa resultat svarar mot det framtagna målet och i vilken utsträckning som detta mål har uppnåtts.

För att kunna kartlägga och beskriva det arbete som har gjorts inom projektet måste processbeskrivning göras. Processbeskrivningen är den enklaste typen av processinriktad utvärdering och syftar till att beskriva de processer som finns och även för att fortlöpande dokumentera förändringar som sker (Eriksson & Karlsson, 2012). I detta fall kan det bli problematiskt att få utvärderingen som en del av processen eftersom den görs i ett så sent skede av projektet. Således blir det enbart en beskrivning av det arbetsätt och aktiviteter som det har arbetats med. Detta i sin tur för att försöka avgöra om arbetet har varit effektivt för att nå målen. I boken Att utvärdera välfärdsarbete (Eriksson & Karlsson, 2012) tar författarna även upp att processbeskrivningen kännetecknas av att den är formulerad utifrån brukarens perspektiv, även detta blir ett problem i den utvärdering som ska göras då de inte finns möjlighet att upprätta en kontakt med de omyndiga deltagarna för att få ta del av deras upplevelser.

I och med att utvärderingen dessutom görs i slutet av projektet blir det svårt att utföra en formativ utvärdering. Den formativa utvärderingen som utmärks av att den försöker bidra till interventionernas utformning under interventionens gång behöver återkommande kontakter med de inblandade (Eriksson & Karlsson, 2012). Den formativa utvärderingen kan således påverka och förändra arbetet under dess gång och då i detta fall projektet närmar sig sitt avslutande och det enbart sker en utvärdering vid ett givet tillfälle blir det svårt att uppnå de förändringsbidragen som är kännetecknande för den formativa utvärderingen, där av lämpar sig en summativ utvärdering bättre. Den summativa utvärdering, som utförs efter avslutad intervention blir en bekräftelse på hur det blev. Om man misslyckades eller lyckades. Summativ utvärdering har sin styrka i att sammanställa och lämna slutliga värderingar i hur det blev (Eriksson & Karlsson, 2012). Då projektet i detta fall närmar sig sitt slut blir det lättare att se tillbaka på vad det är som har gjorts, hur det har genomförts och om det har nått sitt mål.

Utifrån detta kommer utvärderingen att vara mer av summativ karaktär än av en formativ. Utvärderingen kommer även att vara en kombination mellan en mer summativ processbeskrivning med ett deskriptivt syfte och en måluppfyllelseanalys. Har de insatser som genomförts svarat mot att det utomsystemliga mål som tagits fram i projektet och som utgör utvärderingens huvudinriktning, har dessa uppnåtts helt, delvis eller inte alls.

3. Metod

3.1 Informanter

Utifrån den informationen vi fått av de arbetande inom projektet har intervjuerna för utvärderingen skett med projektledaren själv samt med ytterligare en ungdomsledare som har arbetat med projektet. Genom kontakt med projektledaren fick vi kontakt med den andre informanten. Urvalsprocessen för denna utvärdering har således varit ett snöbollsurval, där nyckelpersoner för utvärderingen har fått lämna förslag på ytterligare informanter. Trots detta har utbudet av informanter varit litet då det endast har varit projektledaren samt ungdomsledare som har arbetat med projektet och ungdomarna.

3.2 Material

För insamlandet av den empiriska data som behövs för denna utvärdering har vi använt oss av kvalitativa metod, i detta fall av intervjuer för att få en djupare förståelse av projektet. Kvantitativ data, i form av exempelvis statistiska sammanställningar av enkätsvar, har inte tagits fram då merparten av ungdomarna i studien var under 18 år.

Intervju

Vi har för utvärderingen använt oss av semi-strukturerade intervjuer, och då tagit fram en ram, en intervjuguide (se bilaga 1) för de frågor som ställdes och som samtidigt gav en öppen och fri dialog för nya idéer som dök upp under själva genomförande av intervjuerna. Intervjuerna anpassades efter informanternas område och kunskaper för projektet. Vi fick kontakt via mail med våra informanter och stämde träff med de båda vid olika tillfällen på LTU.

Den första intervjun skedde tillsammans med projektledaren för D.I.O.R, där denne fick svara på hur projektet kommit till, finansiering och mål. Projektledaren har även fått svara på hur man gått tillväga med de olika aktiviteterna samt vilka resultat hos ungdomarna som projektledaren kunnat observera eller fått feedback på.

Den andra intervjun skedde med ungdomsledare som jobbat aktivt med ungdomarna under projektet. Ungdomsledaren fick frågor om hur man gått tillväga med aktiviteterna och vilka resultat hos ungdomarna som kunnat observeras eller fått feedback på.

Dokument

För information kring projektet har vi tagit del av den projektbeskrivning som legat till vårt förfogande på Luleå Kommuns hemsida, www.lulea.se.

Via projektledaren har det även möjliggjorts att ta del av interna utvärderingar som gjorts tillsammans med de ungdomar som varit involverade i projektet.

3.3 Procedur

Intervjuerna skedde på Luleå Tekniska Universitet i förbokade grupprum i biblioteket.

Innan intervjuerna startade informerades personerna om att intervjun var frivillig, att personen när som helst under intervjun kunde avbryta, att all information som lämnas under intervjun kan raderas om den intervjuade känner att denne inte längre vill ställa upp samt att de får ta del av den färdigställda rapporten om de önskar.

Personerna blev även tillfrågade om intervjuerna fick spelas in med en diktafon och att det inspelade materialet raderas så snart transkribering av intervjuerna skett.

Vid intervjuerna utgick gruppen från en intervjuguide bestående av 22 frågor, vissa med förskrivna följdfrågor. Frågorna som ställdes var utformade så långt de gick med öppna frågor, det vill säga att gruppen försökte undvika att ställa ja- och nej frågor. Detta då gruppen ville få ut så pass mycket information som möjligt om projektet samt att få intervjun att flyta på, på ett naturligt sätt, där informanten känner att denne för ett samtal mer än att denne blir förhörd.

Intervjuguiden har fått modifierats mellan de olika intervjuerna för att anpassas för de olika informanternas arbetsuppgifter och kunskaper för och inom projektet.

Intervjuguiden delades in i följande tre kategorier;

- Projektets utformning
- Aktiviteterna
- Uppfattningar och observationer av deltagarna

Varje medlem i gruppen ställde frågor från en av de tre kategorierna till informanten. Detta för att göra alla medlemmarna lika delaktiga i intervjuerna.

Varje intervju tog mellan sextio och nittio minuter att genomföra. Varje intervju avslutades med att fråga ifall informanterna hade något de vill tillägga som de inte blivit tillfrågade på under intervjuens gång.

3.4 Databehandling

Inför intervjuerna tillfrågades båda informanterna om tillstånd att spela in intervjuerna med diktafon. Vid båda intervjutillfällena godkändes inspelning.

Direkt efter avslutade intervjuer genomfördes transkribering av det inspelade materialet där en enkel transkriberingsmodell används och enbart ordalydelsen av svaren nedtecknas. Gruppen genomförde transkriberingen tillsammans, där en person antäckande svaren, en som skötte diktafonen och den tredje hjälpte till att lyssna av materialet. Under transkriberingsprocessen roterades det mellan de olika uppgifterna.

Efter transkriberingen raderades det inspelade materialet från diktafonen. Till följd av de olikheter som förekommer i de olika intervjuerna är det problematiskt att helt garantera anonymitet.

4. Resultat

4.1 Intervjuresultat

Under projektet har man arbetat tillsammans med fritidsgårdar runt om i Luleå Kommun där projektledare och gruppleddare tillsammans med ordinariepersonal kontaktat ungdomarna. Det framkommer av intervjuerna att det funnits stora skillnader mellan tillvägagångssättet och arbetet på de olika ungdomsgårdarna. Det har inte funnits någon mall för tillvägagångssätt som man har kunnat arbeta efter. På några av ungdomsgårdarna har det vid tillfällena funnits ett större behov av motivation utifrån för att göra ungdomarna mer intresserade och villiga att arbeta fram ett förslag för utsmyckningen. Det har förekommit att ungdomar har erbjudits biobiljetter för sitt deltagande i projektet.

Likheten i tillvägagångssättet mellan fritidsgårdarna är att ett på förhand bestämt objekt har presenterats av projektledare/gruppleddare. Ungdomarna har sedan fått ta fram förslag på hur detta objekt ska utsmyckas. De deltagande ungdomarna har enskilt fått ta fram ett eget förslag för utsmyckningen. Efter insamlandet av alla de framtagna förslagen har man satt sig i gruppen och försökt enas om ett gemensamt förslag eller röstat fram det förslag som skall genomföras. Vid ett tillfälle har man klippt ihop delar från olika förslag för att kunna enas.

Det slutgiltiga förslaget har presenterats tillsammans med projektledare och ungdomar för den förvaltning eller aktör som äger objektet som skall utsmyckas. I många av fallen har det varit Luleå tekniska förvaltning eller LLT. Ungdomarnas idé skall godkännas innan verkställandet av idén kan genomföras.

Vid framtagningarna av skisserna har ungdomarna arbetat relativt fritt utifrån några få allmänna riktlinjer. Dessa riktlinjer har varit att objekten skall;

- Tilltala allmänheten
- Inga personliga tags (då dessa kan uppmana till eller rentav vara brottsliga)
- Designen får inte heller vara stötande.

På LLTs bussar har direktiven även varit att utsmyckningarna inte får ta upp reklamplats och att det skall vara möjligt för passagerare att kunna se ut genom fönstren.

De aktiviteter som genomförts inom projektet är bland annat målningar av busskurer på Örnäset, Björksgatan, Porsön, Tuna och Hertsön. Målning av två gångtunnlar på Hertsön. En beställd målning inne på stadshuset som genomfördes av en person. Väggmålningar inne på Tunas- och Örnäsets fritidsgårdar. Man har även anordnat en snöskulpturfestival och utsmyckat Aronsbadet utemiljö. I samverkan med LLT har ungdomar utsmyckat fem stycken bussar med bland annat sjötema, spets och tyger, miljötema med citat.

Vid genomförandet har man från de vuxnas sida varit kluven över den gällande kontrollen, då man å ena sidan är rädd att man kontrollerat ungdomarna för hårt med riktlinjerna samtidigt som man inte har sett sig själva som någon kontrollant av ungdomarna. Vid genomförandet av aktiviteterna har det dock alltid funnit en vuxen på plats utifall gruppen blir konfronterad.

Det framgår av intervjuerna att man, för att få ungdomar till projektet, aktivt samarbetat med fritidsgårdar och personalen på dessa gårdar. De har även besökt gymnasieskolorna där man informerat i klasser, knutit kontakter med lärare samt även samtalat med ungdomar i korridorerna för att nå ut med information om projektet.

Gymnasieungdomar har även haft möjlighet att söka feriearbete på D.I.O.R för sommaren genom ett samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen. Alla ungdomar som har velat har på detta sätt kunnat söka till projektet. Under 2012 antogs alla sökanden. Inför sommaren 2013 hade man dock ett större antal sökande än platser. Urvalet för att tillsätta dessa platser gjordes i stor utsträckning mot bakgrund av gymnasieinriktning. Flertalet av de valde gick estetiska program.

Intervjupersonernas uppfattning är att aktiviteterna som genomförts har bidragit till ungdomarnas ökade delaktighet och inflytande. Detta har ledarna ansett viktigt då de upplevt att ungdomarna inte förstått att de verkligen har möjlighet att påverka och förändra. Man anser även att ungdomars stolthet och tillhörighet ökat i och med de aktiviteter och objekt man tagit fram under projektets gång. De anser att ungdomarna växt i sig själva och knutit kontakter inom gruppen och även utvecklat en socialanknytning till de vuxna. Man

ser även att ungdomar som varit med under en längre tid i större utsträckning söker sig tillbaka för nya utsmyckningar än de ungdomar som deltar under kortare perioder.

Det upplevs även att projektet kan ha brustit i att uppnått uppsatta mål då man inte jobbat aktivt mot vissa av dem. Andra mål, de som varit långsiktiga har varit svåra att uttala sig om. I intervjuerna framgår det även att man känner att man skulle arbetat snabbare mot gymnasieskolorna för att nå de äldre ungdomarna.

4.2 Ungdomars utvärdering av projektet

Inom projektet har man genomfört en egen enkätundersökning med 32 ungdomar som arbetat med projektet på Hertsöns fritidsgård och ungdomar på Örnäset.

Av enkäten framgår det att merparten av de ungdomar som svarat anser att de har haft inflytande under arbetet och att de i stor utsträckning själva har fått komma med egna idéer. Därtill framgick även att ca 94% av ungdomarna upplevde att deras idéer togs på allvar.

Merparten av ungdomarna upplever även att de har kunnat utveckla sina idéer och kunnat genomföra projekten i samråd med andra ungdomar. Ungdomarna har även upplevt att de har kunnat vända sig till de vuxna och att det alltid har funnits vuxna närvarande under projektet. Majoriteten upplevde dock inte att de vuxna kontrollerat och styrt projektet.

Under planeringsstadiet var de flesta ungdomar nöjda med sin delaktighet och känner att de tagit fram idéer och lyssnat på andras. Man känner även att man kunnat samarbeta och bidra till gruppens presterande. Majoriteten av ungdomar känner inte att det finns något de vill ändra på gällande planeringen av projekten. De få förslag man får fram gäller i största del att komma igång snabbare med det praktiska och få fler nyanser på färgburkarna.

I utvärderingen svarade 75 % av de tillfrågade ungdomarna att de var intresserade av att ställa upp i fler projekt och hela 100 % skulle rekommendera andra unga att prova på D.I.O.R.

Det framkom även att ungdomarna i utvärderingen upplevde det lättare att ta kontakt med de vuxna inom D.I.O.R. framför att ta kontakt med de vuxna på fritidsgårdarna.

5. Diskussion

5.1 Slutsats

Slutsatser som kan dras av utvärderingsarbetet är att de aktiviteter som har genomförts har bidragit till att ungdomarna; aktivt utövat inflytande i det offentliga rummet genom att delta i de aktiviteter som framtagits i projektet. Då de har fått större möjlighet att påverka och bestämma i det offentliga rummet. Ungdomarna uppger även själva att de inom projektet har upprättat sociala nätverk, både med andra ungdomar samt vuxna, vilket kan ses som en social delaktighet. Ungdomarna har även bedömts, av de vuxna inom projektet, ha vuxit och utvecklats som individer. Utifrån detta kan projektet bedömmas uppnå det uppsatta målet att styrka ungdomars social och kulturell delaktighet i det offentliga rummet samt målet att främja den personliga utvecklingen hos ungdomarna. Utifrån en rad psykologiska teorier har de arbetsmetoder som använts inom aktiviteterna bedöms delvis optimala för att nå ungdomars känsla av personlig utveckling, tillhörighet och stolthet.

När det kommer till ungdomarnas motivation framkom det att man i alla fall vid ett tillfälle lockat ungdomarna med biobiljetter. Detta är någonting som utvärderarna vänder sig emot. Om ungdomarna hade, vad som kallas intrinsikal motivation, alltså inneboende motivation att måla och designa kan denna typ av belöning (biobiljetterna) leda till ett fenomen där individen överrättfärdigar sitt tidigare genuina intresse. Om detta sker så blir intresset eller motivationen extrinsikal, alltså lockas enbart fram av belöningar. Detta gör att tidigare genuina intressen som individen företagit sig av sin egen vilja slutar med intresset om ingen belöning erbjuds (Kassin & Fein & Markus, 2011). På så vis kan belöningen resultera i att man motarbetar och släcker ut intressen hos ungdomarna. Därför hade det varit lämpligare att försöka öka motivation och engagemanget genom att fånga ungdomarnas intresse och få dem delaktiga i "problemframställningen". Detta för att deltagandet i att se brister på

nuläget skapar en starkare drivkraft mot målet och skapar även en sorts känsla av ägandeskap över förslagen vilket gör dem mer motiverade och engagerade i att genomföra det som man gemensamt har beslutat (Arnold & Randall, 2010).

Även hur restriktionerna/riktlinjerna för arbetena har presenterats för ungdomarna kan ha påverkan på deras motivation. Det har inte riktigt framkommit i utvärderingen hur dessa restriktioner/riktlinjer har presenterats. Redan innan ungdomarna börjat skissa på förslag till hur exempelvis busskurarna ska se ut (tilltala alla, inte vara stötande och inte innehålla tags osv.) ökar chanserna för att bibehålla ungdomarnas motivation och intresse. Om man däremot först i efterhand angett riktlinjerna för skissens utformning kan detta leda till att motivationen att göra en ny skiss sänks. Detta kan även leda till att individen känner sig påhoppad eller kritiserad eftersom som den har ägandeskap över sin skiss och skissen är inte acceptabel.

I utvärderingen framgår även en oro att de uppsatta riktlinjerna skulle vara för hårda och hämma ungdomarnas kreativitet och skapande. Utvärderarna menar dock på att riktlinjerna har varit rimliga avgränsningar. Att designen inte ska anses stötande, att den ska tilltala alla samt hållas laglig är restriktioner/riktlinjer som även vuxna utsmyckare måste ta hänsyn till. Är då målet att ungdomarna ska få större utrymme i annars vuxendominerade områden så måste ungdomarna också kunna visa på att de klarar av och förstår de spelregler som existerar. Det är viktigt att inte se riktlinjer som begränsningar utan även som redskap. Väl ute i arbetslivet finns alltid riktlinjer som man måste förhålla sig till. De riktlinjer som framtagits inom projektet bedöms därför som positiva och tydliga snarare än stränga.

Med samma resonemang anser utvärderarna således att det har varit ett positivt inslag att ungdomarna själva har fått framställa sina idéer och förslag till de olika förvaltningarna då detta har varit möjligt. Detta innebär att ungdomarna har fått visa att de klarar av precis samma saker som vuxna och på vuxnas villkor. Detta tros även ha kunnat bidra till att ungdomarna känner sig hörda, stolta och vuxit som individer.

Utöver arbetet med ungdomarnas motivation vill utvärderarna peka på det merarbete som kan komma av att ungdomarna enskilt får ta fram en skiss för aktiviteten. Genom att enskilt

ta fram ett förslag riskerar man att ungdomarna låser sig vid sitt egna förslag. Detta kan leda till svårigheter att enas om ett gemensamt förslag att genomföra. Genom att samla gruppen och låta ungdomarna aktivt arbeta gemensamt från början med exempelvis brainstorming, bolla idéer och diskutera, skapar man känslan av ett gemensamt mål. När ungdomarna känner att de jobbar mot ett gemensamt mål kommer samarbetet vara smidigare och ungdomarna kommer känna ett större ägandeskap och stolthet över det genomförda arbetet (Arnold & Randall, 2010; Kassin & Fein & Markus, 2011).

Projektet hade även ett samarbete med LLT. Detta hade möjligtvis kunnat utnyttjas mer effektivt så att ett stadsdelsövergripande arbete, med samarbete mellan de olika fritidsgårdarna, hade kunnat upprättas. Genom att ungdomarna får samarbeta mellan olika stadsdelar minskas känslan av "min stadsdel" och ökar istället känslan av "min stad. Här hade samarbetet med LLT kunnat underlätta rörligheten för ungdomarna mellan de olika stadsdelarna.

Utvärderarna upplever projektet som något diffust och att det hade gynnats av att tydligare precisera många av de begrepp som används i målformuleringarna, exempelvis delaktighet och tillhörighet. I direkt anslutning till detta har utvärderarna ställt sig frågande till huruvida den urvalsprocess som projektet haft har varit effektiv för att välja de ungdomar som skulle gynnas mest av deltagandet. Om bilden över vilka ungdomar det är man söker till projektet är otydlig ökar risken för att de ungdomar som valts ut har varit ur fel målgrupp. Exempelvis om man ser till målet med att öka ungdomarnas tillhörighet. Om ett kompispäng då väljs ut för projektet, har man nått rätt personer som behövde utveckla en tillhörighet?

På så vis menar utvärderarna att även om aktiviteter och arbetssätt skulle vara effektiva för att nå de mål som man vill uppnå så kan allt falla på att man har valt ut deltagare ur en felaktig målgrupp. Utan tydliga och precisa mål att jobba emot blir det svårt att få en tydlig bild av vilka det är man ska arbeta med och således vaga guidelines för en urvalsprocess.

Om bilden varit tydligare över de ungdomar man i första hand riktade sig emot hade urvalsunderlag i form av enkäter kunnat upprättas. En rad enkla frågor som fångar in den grupp

man letar efter som används vid ansökningen till projektet. En kopplad enkät hade sedan kunnat genomföras vid aktivitetens slut där man hade då fått underlag för analys och jämförelse.

Eftersom de olika aktiviteterna har genomförts på olika sätt under projektets gång anser utvärderarna att projektet hade gynnats av att ha tillämpat en lärande utvärderingsmetod. Hade det genomförts lärande utvärdering hade det efter vare avklarad aktivitet utförts utvärderingar för att dra lärdomar av de genomförda aktiviteterna. Dessa utvärderingar hade kunnat kartlägga hur effektivt tillvägagångssättet varit samtidigt som det hade kunnat bidra till framtagandet av effektivare tillvägagångssätt.

Då projektet bygger på en rad olika aktiviteter hade det blivit naturliga lärandeloopar inom själva projektet. Genom att tillämpa lärande utvärdering hade varje aktivitet utvärderats och man hade fått en klarare bild över vad som har fungerat bra och vad som har fungerat mindre bra. Man hade även kunnat få insikter i hur allmänheten uppfattar det arbete som har genomförts så att man hade kunnat ta med denna kunskap till nästa aktivitet. Genom detta arbete hade man kunnat fastställa vilka riktlinjer för ungdomarnas arbete som är nödvändiga, vad allmänheten efterfrågar, utformat aktiviteter och arbetssättet så effektivt som möjligt och även kunnat se vilka metoder för att locka fram ungdomarnas motivation som varit effektivast. Helt enkelt hade man kunnat framta och finjustera arbetssättet på ett smidigt sätt under projektets gång.

5.2 Utvärderingsmetod

Till att börja med så hade ett projekt med ett större utbud av intervjupersoner, som motsvarade uppgiftens förväntningar, kunnat väljas. I och med att det valda projektet varit litet har även utbudet på antalet intervjupersoner varit begränsat. Detta har resulterat i att utvärderingen varit otroligt känslig för bortfall.

Utöver att det varit begränsningar vad gäller intervjupersoner som arbetat inom projektet har utvärderingen begränsats i det avseende att intervjuer inte ha fått genomföras med de ungdomar som deltagit i projektets aktiviteter. Detta till följd av att de ungdomar som

deltagit varit omyndiga, under 18 års ålder. Då intervjuer med ungdomarna inte har gått att genomföra har utvärderingen inte haft möjlighet att täcka in ungdomarnas synvinkel. Inte heller har det varit möjligt att analysera utsagor från ungdomarna för att kunna utröna huruvida de upplever att projektet har varit till deras fördel.

Så här i efterhand kunde det ha genomförts intervjuer med de deltagande ungdomarnas föräldrar. Dessa föräldrar hade kunnat delge information angående deras barn som de arbetande inom projektet inte kunnat observera. Föräldrarna, som antas ha en närmare relation till sina barn, hade eventuellt besuttit information angående deras barns åsikter om projektet och dess aktiviteter. Även observationer som föräldrarna gjort under projektets gång hade kunnat analyseras och tolkats i utvärderingen.

Utöver att andra informationskällor hade kunnat användas så hade den intervjuguide som framtagits formulerats annorlunda. Så som intervjuguiden nu var utformad fokuserades det mycket på projektets uppbyggnad samt de aktiviteter och arbetssätt som används. Delvis har ungdomarnas upplevelser och utveckling inte getts tillräckligt med utrymme. Det är även så att de frågor som utformades för att försöka täcka in detta område har varit otillfredsställande och det hade kanske varit på sin plats att genomföra en pilotintervju. Utöver att en pilotintervju hade kunnat genomföras för att säkerställa att frågorna ger den förväntade informationen hade det kanske även varit på sin plats att se över frågornas grammatiska utformning så att frågorna gett det bästa möjliga svaren.

Eftersom att vi inte kunnat intervjua ungdomarna så har det varit svårt för oss att analysera det material vi fått in som berör ungdomarnas utveckling och feedback, då de vuxnas synvinkel kan skilja sig från ungdomarnas. Och då det inte har funnits någon operationalisering på såväl utanförskap som deras mål så har vi inte haft möjlighet att tolka ifall de uppnått målet med projektet eller inte. Hade vi fått veta innan att det inte fanns någon operationalisering hade vi kunnat ändra fokus och kanske kollat mer på ungdomarnas upplevelser av projektet.

6. Referenslista

Litteratur:

Arnold, J., & Randall, R. (2010). *Work Psychology: understanding human behavior in the workplace*. Edinburgh Gate: Prentice Hall

Burell, K. & Kylén, J. (2003). *Metoder för undersökande arbete: sju-stegsmodellen*. (1. uppl.) Stockholm: Bonnier utbildning.

Eriksson, B.G., & Karlsson, P-Å. (2008). *Att utvärdera välfärdsarbete*. Stockholm: Gothia förlag

Kassin, S., Fein, S., & Markus, H.R. (2011). *Social Psychology*. Belmont: Wadsworth Cengage Learning

Lundahl, U. & Skärvad, P. (2011). *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*. (3. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Internet:

Luleå Kommun. (2013). Mer om D.I.O.R. Hämtad 2013-09-4, från <http://www.lulea.se/4.2eb2fbf813f606e5798dbba.html>

Rapport:

Luleå Kommun. (2013). Projektbeskrivning: Delaktighet och inflytande i det offentliga rummet. Luleå: Fritidsförvaltningen.

Bilagor

Bilaga 1 Intervjuguide

Projektets utformning

- Kan du berätta om projektet?
- Hur har projektet kommit till?
- Vems initiativ?
- Hur har ni tagit fram projektets syften och mål?
- Hur har man operationaliserat utanförskap så att det är mätbart?
- Hur har projektet finansierats?
- Hur har samarbetet med fritidsgårdarna sett ut?
- Med andra aktörer som LLT?
- Berätta om din roll i projektet

- Vilken typ av utbildning har ni som gruppledare fått för att arbeta med ungdomarna?

- Hur upplevde du utbildningen?

Aktiviteter

- Vilka aktiviteter har genomförts?

- Vilka resurser har ni haft?

- Hur har planeringen för de olika aktiviteterna gått till?

- Har ungdomarna fått bestämma fritt eller har de haft vissa riktlinjer att följa?

- Hur har man förverkligat ungdomarnas förslag?

- Hur har genomförandet sett ut?

- Hur har ungdomarnas deltagande sett ut?

- Skillnader mellan olika grupper?

- Hur har kontrollen från de vuxnas sida sett ut vid genomförandet av aktiviteterna?

- Har ni jobbat med flera olika ungdomsgrupper?

- Likheter/skillnader mellan grupperna.

- Hur har ni fått kontakt med ungdomarna till projektet?

- Hur har urvalsprocessen gått till?

Uppfattningar och observationer av ungdomarna

- Har ni upplevt någon förändring bland ungdomarna under projektets gång?

- Hur har det tagit sig yttryck?

- Har ni upplevt några skillnader mellan de ungdomar som bara deltagit en kortare period jämfört med de som deltagit en längre tid?
- Har ni fått någon feedback från ungdomarna angående projektet?
- Hur har deras upplevelse av projektet varit?
- Har ni fått någon feedback angående ert arbete som gruppledare?
- Finns det någon som inte fungerat som man önskat under projektet?
- Finns det något du känner man kunde gjort annorlunda?
- Upplever ni att ni uppnått era mål?
- Hur?